QVADRIGA ÆTERNITATIS.

IN DOMINO MORIENS ILLE BEATVS OBIT.

MORS ROTA PRIMA IVGI: QVO IVSTO TRAMITE CVRRVS:

POST FATA SVRSVM: VEL DEORSVM VOLVITVR.

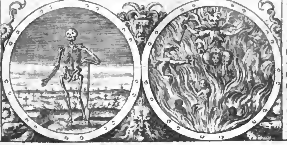

VNIVERSI GENERIS HVMANI META,

Carmine compoſita, Iconibus et ſententiis illuſtrata.

Queſtus Iambici de vitioſo horum temporum ſtatu.

PECCANTIVM MORS PESSIMA.

MONACI.
APVD RAPHAELEM SADELERVM.
CIↃ IↃC XIX.

BIBLIOTECA NAZIONALE 1872 FIRENZE

PVNCTVM EST; QVOD VIVIMVS ET ADHVC puncto minus: MORS nos ſequitur, vita fugit. Sen. Epiſt. 50.

Quiſquis es, extremam morituri percipe vocem,
Hoc, ait ille, mori vin' bene? viue bene.

R. Sadeler.

ADMODVM REVERENDO, NOBILI ET DOCTISSIMO VIRO, AC

Domino Ioanni Cholino, SS. Theologiæ Doctori, Sereniſſimi Principis Archiepiſcopi & Electoris Colonienſis Conſiliario ſecreto, Metropolitanæ & Cathedralis, necnon collegiatæ Eccleſiarum SS. Caſſij & Florentij, Colonienſis, Leodienſis, & Bonnenſis reſpectiuè Præpoſito, Archidiacono, & Canonico presbytero, Domino mihi cumprimis colendo.

INTER res, quæ te[illegible], rerum omnium edaciſſimo, nec vileſcunt, nec imminuuntur, quin potius creſcunt & augentur, primas arbitror obtinere AMICITIAM, non quamlibet tamen, & paſſim, ſed inter illos contractam, qui ſub eodem cœlo nati, domi foriſq; morum & ſtudiorum ſimilitudine in intimam animorum con-

ſenſionem coaluerunt. Talem eſſe illam, quæ inter te admodùm Reuerende & ampliſſime Domine, & parentem meum, omni pietatis ſtudio mihi colendum, ante annos plus minus quadraginta in almo Bauariæ Lycæo Ingolſtadiano, diſcendo & docendo primitus inchoato, & deinceps in Sereniſſimorum, optimorùmque inclytæ huius Patriæ Principum & Dominorum obſequijs continuata, mutiuſq; gratificandi ſtudijs confirmata, huc vſq; fixo ſtat pede & incuſſo fundamento, non dubito, quin, ſicut parentem meum quotidie, ſic quoq; R.dam Do. V.ram iucunda recordatione ſubinde oblectet. Cuiuſmodi amicorum memoria, quanto rarior eſt, in hac præſertim ſeneſcentis Mundi prauitate, quà pleriq; ſui ſuorumque obliti, ad primum mutatæ fortunæ nouitatem, ſubito alteratis moribus fidem quoque mutant, & inſoleſcunt, tanto præclarior, & maiore cum laude de R. D. V.a celebratur, quod in iſta Eccleſiaſticarum dignitatũ & fortunarũ, tanquam

cale-

cæleſtis roris pinguedine, æquabilem illum bonæ mentis tenorem ſeruans, non deſinit illos amare, quos olim ſibi delegit amicos & commilitones. Incredibile enim, quantam lætitiam voluptatemq; Parenti meo, quem amoris & Reuerentiæ ergo libenter, & merito ſæpius nomino, non ſolum humaniſſimæ & doctiſſimæ litteræ veſtræ adferant, verum etiam quantopere animum ipſius, feſſum iam, anniſq; & laboribus labaſcentem recreent & reficiant crebræ illæ ſalutationes, & de Vita ac valetudinis ipſius ſtatu accuratæ ſciſcitationes; quæ nobis per diuerſas litteras & nuncios, qui iſthinc ad nos veniunt, iuſſu veſtro renunciantur. Perge igitur R.de admodum & ampliſſ. Domine, iſta tua virtute frui, quam naturæ bonitate, eximia optimarum rerũ ſcientia, earumque longa & continua exercitatione, quaſi vſucapione tibi propriã feciſti, quippe quem conſtat à primis ætatis ſuæ annis, maiores ſe reuereri, pares amare, inferiores non contemnere, deniq;

quod inter omnes morales virtutes familiam ducit, de omnibus bene, de nemine male mæreri didiciſſe & aſſueuiſſe. Vt igitur illius, quam dixi inter R. Ampl. V.[ram] & Patrem meum contractæ & ſtabilitæ amicitiæ teſtimonium aliquod publicum, quantulocunq; tempore poſt fata vtriuſq; duraturum extaret, viſus ſum mihi nihil præter, multò minus contra illud, quod eſt omnium humanorum actuum quaſi ſal & condimentum, τὸ πρέπον, facturus, ſi hanc QVADRIGAM ÆTERNITATIS, quam amantiſſimus Pater meus VLTIMÆ hominis lineæ, à qua octogenarius prope abeſt, memor, cygneà hac cantione horis ſucciſiuis, à grauioribus in Rep. functionibus, paulo minus toto liberatus exornandum ſibi ſumpſit, R.[dæ] D. V.[ræ] nomine & titulis, tanquam clypeo quodam contra Momorum aculeos munitam, in publicum emitterem, quam vt R.[da] D. V.[ra] tanquam ſignum & argumentum perueteris amicitiæ paternæ, ideoque

hære-

hæreditariæ, & meæ erga ipſam obſeruantiæ beneuolè accipiat, precor & ardentibus votis opto. Soſpitet illam ter Opt. Max. rerum omnium auctor & director, cuius benignitas nos poſt hanc in futuram vitam perennem, quadriga gratiæ ſuæ, quà Heliam in cœlum rapuit, transportare dignetur. Monachio Kal. Ianuarij Anno à virginis partu M. DC. XIX.

R.[dæ] & ampliſſimæ
Do. Veſtræ

Ad omne officiorum genus
paratiſſimus

GVILIELMVS GAILkircherus, Canonicus Auguſtanus ad S. Mauritium.

AD LECTOREM.

NON *inanis opera æſtimari debet eorum, qui monitis & doctrinis ſacrarum literarum ad vitam moreſq; hominũ formandos à ſpiritu ſancto dictatis, etiam Philoſophorum, aliorumq; Ethnicorum Scriptorum ſententias coniunxerunt, iiſq; \[a\]nimos Chriſtianæ iuuentutis à teneris imbuendos \[e\]xiſtimârunt. Nam ſicut ex Ethnicorum be\[ne\]factis acriores adduntur ſtimuli ad virtutem, \[ta\]m noſtratium, cum ſubit animo, quàm turpe \[ſit\] non id perſpicere pectus euangelica luce illuſtra\[tu\]m, quod perſpectum eſt iis, quibus ſola naturæ \[ſc\]intilla prælucebat: Sic philoſophorum ſententiæ & dicta, ſi quæ forte vera & fidei noſtræ accommoda dixêre, maximè Platonicorum, non ſolum \[f\]ormidanda non ſunt, ſed ab iis etiam, tanquam \[in\]iuſtis poſſeſſoribus, in vſum noſtrum vindicanda. Facile eſt enim, & quaſi intenſo digito monſtrari poteſt, quicquid ab Ethnicis, tum Poëtis, tum Philoſophis, tum Hiſtoricis cantatum, ſcriptiſq; & litteris mandatum ad nos peruenit, id*

\[ome\]ne,

omne, quatenus diuinitatem & animorum immortalitatem, veramq; merum honeſtatem ſpectat, ex Moſaicis & Propheticis ſcripturis, vel clam ſurreptum, vel fabularum inuolucris tectum, & obſcuratum ab ipſis ad poſteros tranſmiſſum eſſe. In iſtam fere ſententiam diſſerit Sanctus A[illegible] nus in libro de Doctrina Chriſtiana cap. 4. [illegible] Baſilius in lib. De vtilitate ex ſcriptis Ethnicorum capienda.

Ad clariorem huius conbinationis, ſeu c[illegible] nantiæ profanarum cum ſacris ſententijs d[illegible] ſtrationem, adiecti ſunt pleriſq; verſibus n[illegible] marginales, quibus reſpondent ſubſequen[illegible] ad proſam ſimiliter notati.

SPES HOMINVM TANQVAM SPVMA GRACILIS, quæ à procella diſpergitur.

Sap. 5.

HOMO BVLLA.

BVLLA quid eſt fragilis, vernans FLOS, FVMVS in aura!
Eſt nihil. an VITA eſt his potiore loco!

MEMORIA NOVISSIMORVM:

FRÆNVM PECCANTIUM

1 EST HOMO BVLLA recens collecto turgida flatu,
Stagnis parumper, & fluentis innatans.
Quæ vento exiguo ſubito diſpulſa fatiſcit,
Soluta in auras nuſquam apparens amplius.
2 Quale repertino FOLIVM raptatur ab Auſtro,
Librà dies pares faciente noctibus.
Et viridans læto demeſſum ceſpite gramen,
3 FOENVM fit illico, bidentum pabulum.
Omnia ſic hominum ſubitis expoſta ruinis,
4 PVNCTO volantis euaneſcunt temporis.
Quod datur hic vitæ ſpacium mortalibus vſu,
5 Vtcunq; longũ, annos vel adæquans NESTORI
Non eſt, crede mihi, dignum, quod vita vocetur,
6 Tantum VIA eſt ad vitam ducens alteram.
Quam vero vitam? quæ nunquam deſinit eſſe
Sædes doloris æterni, vel gaudij.
Quis dolor & quantus, quæ poſt hanc gaudia vitam,
Certo manent omnes fato ſuperſtites,
7 Ferrea VOX NEQVEAT, nequeant centum ora referre,
Nec cogitatus aſſequi mortalium.
Quiſquis es, hæc tecum non pigrà mente volutans,
Vitam quid hanc non tranſigas prudentiùs?

Quæ

8 Quæ BREVIS & tenui pendens à ſtamine FILI,
9 VICISSITVDINVM ſubiecta eſt caſibus
Nil STABILE in mundo, varie rotat omnia FATVM,
Toto nihil perennat orbis ambitu.
Terque quaterque Bonis maior menſura Malorum eſt,
Centum malis hora vna conſtat lætior.
Qualiter vnda vndam, turbantibus æquora ventis,
Impellit, & miſeros exercet nauitas:
Vt LABOR agricolis durus redit actus in orbem,
Actiq; finis eſt noui primordium:
Sic mala perpetuis veniunt innexa CATENIS,
Anſa trahente anſam, malo in peius malum.
ıra FAMEM peſtis, PESTEM horrida BELLA ſequuntur,
Dolor dolorem, luctum luctus excipit
ırpora quot membris hominum compacta mouentur,
Totidem febres, & morbi torrent viſcera.
Si qua ſubinde animos afflat iucundior aura,
Phœbum ſerenum mox obumbrant nubila.
Quod iuuat, & VOLVPE eſt, quod ſuauiter afficit artus,
Euro fugit rapidiſſimo velocius.
Pœna ſequens iuſtas irritans Numinis iras,
Nullis habet finem, modumque ſæculis.

Pun-

Digitized by Google

16 QVi ſupereſt HODIE, validusq; hac veſcitur aurâ,
CRAS morte proſtratus cibus fit Vermium
17 Dum ſibi diues agri, diuesq; ex FOENORE nummis,
Securus in bonis bonos ducit dies,
Viue, ait, ô anima, & rebus tibi plaude ſecundis,
Curæ faceſſant, atri humoris germina.
18 TYMPANA læta ſonent, iuuet indulgere choreis,
Vinis & vnguentis recreemur optimis.
Mille mihi pictis errant in Collibus agni,
Fruges coactas non capeſſunt horrea.
Ære tument loculi, factum infectumq; metallum
Arcas flagellat, & coronat atria.
Vitæ ſumma breuis, volat irremeabilis Ætas,
19 Mors omnium finis rerum eſt, & temporum.
Ergo ne, Stulte, neges cœlos & Tartara? pœnas
Dubites ſequi Malos, Bonosque præmia?
Impie deliras, cæcis percuſſe tenebris,
Qui mentium finem credis, qui corporum eſt.
20 Morte carent animæ, quarum cæleſtis origo eſt,
Et ſpiritus, quem vita nunquam deficit.
21 Corpora conduntur terræ, ſerpentibus eſca,
Quod prima erant iterum fiunt origine.
22 Tempus erit, fortaſſe breui, quo mortua ſurgent
Suis redintegrata membris corpora:
Vt pariter Vitæ penſent male geſta peractæ,
Vel cælicis vnà fruantur gaudijs.
23 Reſpice quàm celeres paret Atropos atra ſagittas,
Semel ſtatutis non addens moras moris.
Quis ſcit an expectet te Solis craſtinus ortus?
Hac nocte forte ibis præceps ad inferos.
Cuius erunt, quas cogis opes? poſſeſſor & hæres
Indignus illas diſſipabit proximus.

24 Qui vitam tolerat, Pharij de more Philetæ,
Quà non putes expilat horà diuitem.
Non ſcit Avis laqueos quibus incautam implicat auceps,
Piscem latet quo vitet hamos gurgite.
Sic vbi vel quando præcidant ſtamina Parcæ,
25 Filumque ferre deſinant ſubtegminis,
Haud vlli fas eſt hominum prænoſcere, nullus
26 Prognoſticus vel augur id præſagiat.
27 Lanificæ Certvm ſtatuunt, ſeruantque ſorores
Vitæ & necis diem, nulli exorabiles.
Croesvs & Irvs inops æquali falce metuntur,
Nec hunc preces, nec illum auri vis liberat.
Pallida mors æque turrita palatia Regum,
Ac pauperum viles pulſat tabernulas.
Feſſulus obductus Parca cædente trahendus,
Fruſtra fores tali obſerantur hoſpiti.
Vi ſenio fractos, ſic ſternit corpore firmos,
Auos, nepotes, nuptas, & non nubiles.
Lex ita Natvrae, ſic fert æterna voluntas,
Regis ſuo torquentis cuncta numine.
30 Naſcimur impariter, Pariter ſuccumbimus, vnus
31 Cunctos Cinis mortales æquat luridus.
Omnibus introitus par, exitus omnibus idem eſt,
Præiens ſequenti apertas valuas porrigit.
Conditio diſpar hominum, Mors omnibus æqua eſt,
Omnes Charontis vna cymba traiicit.
32 Lugentes alij (quæ turba eſt plurima) campos,
Pauci beatiores ſedes obtinent.
Quiſquis es hæc imis retinens impreſſa medullis,
Summi memor diei & ſummi Iudicis
33 Quid meditaris Opes? quid amore ardeſcis habendi?
Villas coemptis quid dilatas prædijs?

Quid

34 Quid veteres iactas, quibus ornas atria CERAS?
Quid faſcibus ſuperbis & ſecuribus?
35 Quid Venerem impuram? quid captas pocula Bacchi?
36 Cutem quid exquiſitis curas PRANDIIS?
37 Momento fugiunt hæc ocyus omnia: LVCTVS
Extrema gaudij funeſtus occupat.
38 Ceu VAPOR exhalans fumi fornacibus ater,
Euro leui ſparſus per nubes diſperit.
39 STVPA humore carens, ſcintillâ concipit ignes,
40 Quibus in FAVILLAS verſam VENTVS diſijcit.
41 PENDVLA ſubtilem quam texit aranea telam,
Veſpa inuolans inopino rumpit impetu.
Aut circumuolitans culices dum glutit hirundo,
Telâ reuulsâ ipſam textricem deuorat:
42 Sic homo, ſic res ſunt humanæ: PVLVIS & VMBRA,
43 Falſiſq; SOMNIVM ludens phantaſmatis.
44 Irrita nos CVRIS exercent vota moleſtis,
45 SPEM fallit euentus votis contrarius.
46 Cultor egenus AGRI, noctuq; diuq; laborem,
Spe meſſis vberis ſolatur arduum.
Tempus vbi aduenit, quo cogat in horrea fruges,
Triſtes colonis cuncta vaſtant grandines:
Quid moror, & varijs aures ſuſpendo figuris?
47 Vis verbulo dicam, quid hic ſimus? NIHIL.
Ex nihilo & luteo conflati plaſmate terræ,
Paucis ab ortu annis in idem reſoluimur.
Et tamen, ô cæcâ mentis caligine capti,
48 VANIS ſtudemus indefeſſi reculis.
Hiſce animi vires totas impendimus, omnes
49 Opum SITI ſiccis hiamus faucibus.
50 Nil ſatis eſt auidis æris, quos nulla coactæ
Tantum rei cogendæ cura diſtinet.

51 Cui, quod habet, ſatis eſt, nec vi, nec fraude paratum,
Vltra nihil quærens, optansq;, hic DIVES eſt.
52 Fare age quid Cræſi? quid CRASSI diuitis aurum?
Midæue quid tandem iuuet potentia?
Quidue per Europaſq;, Aſiaſq;, Africaſq; triumphos
Meruiſſe tot, quot Magnus Romuli nepos,
Si facies animæ, nunquam reparabile damnum,
Frequens opes & honores appetentibus?
Cernimus ante oculos fontes, cauſſaſq; malorum,
53 Docent libri, ſignant EXEMPLA temporum.
Aſſiduo noſtras talis vox attonat aures,
Muta malos, boniſq; aſſueſce moribus.
Nil magis in totà mundi ad mirabile mole eſt,
Nil intimi ſenſu doloris dignius,
Talia quam Chriſto nos ſcire docente Magiſtro,
Nec altiore mente, animoq; apprendere:
Sed quotus à vitijs, & quis ſibi temperat? omnes
54 AVRI fames, ſitiſq; HONORVM inebriat.
55 Totus in omne genus vitiorum diffluit orbis,
'E millibus multis vix vnus iuſtus eſt.
Omnia faſtus habet, ſequiturq; SVPERBIA faſces,
Falſis paratos artibus, vel ſordibus.
Exhauſtus ſenio iuſto ſpoliatur honore;
Pari inuidetur; infimus contemnitur.
56 Tanta fuit quondam capitis reuerentia cani,
Tantuſq; honos rugis habitus ſenilibus,
Vt meritis anniſq; graui mandante Lycurgo,
Quicunq; barbatus, iuueniſq; aſſurgeret,
Nunc pueri indomiti riſu, ſaniſq; ſequuntur
Caluos per ardua aſcendentes montium.
Digni quos ſæuis metuendi dentibus vrſi,
Lybiciq; diſcerpant Leones vnguibus.

Quas

Quas dat opes Ganges, quas Indus aromate diues,
    Quicquid ſuis Seres texunt araneis,
57 In luxum & Veneres EVROPA ſoluta nefandas,
    Ventris gulæq; diſſipat cupedijs.
58 PATRIA tergoribus quondam contenta ferinis,
    Nunc ſericis togis tinctiſq; inambulat.
59 Rhenus Orontæà bombyce ſuperbit, & ornos
    Optat ſuas Cypriâ lanâ pubeſcere.
Luxuriæ nidos, animi vexilla procacis,
    Nitor peregrini veſtitûs arguit.
Natio quæ quondam vix norat munera Bacchi,
    Iurata dapibus abſtinere extraneis;
Illa patrum ſobrios mores oblita, per orbem
    Intemperantiæ malè audit nomine.
Quid multa? in vetitum certatim nitimur, omnes
    Veliſq;, equiſq; ad inferos contendimus.

QVANDO TE INVITAT APPETItus ad peccandum, cogita extremum Iudicium, Baſilius.

Quidquid agis, vox illa tuas tibi perſonet aures,
Venite mortui ad ſupremum Iudicem.

SCilicet immemores ſupremæ ſortis & horæ,
60 Qua mortui RECTA ſiſtemur Iudici,
61 Viuimus vt nunquam morituri, Numinis iras
Nullas, vel expreſſis leuiores credimus.
62 Quod Cœlo edocti præſcimus, & ore fatemur,
Factis negare nec pudet, nec pœnitet.
63 Inſipiens ſecum, NON EST DEVS, inquit: Auernus,
Styx & canis triceps vatum ſunt fabulæ.
64 Aut FATVM, aut cæco regit impete ſingula CASVS,
Suo Deus vacat ſine curis otio.
Quod fato certum eſt, quid enim mutare laboras?
Aduerſus in certos caſus quid præpares?
65 Quo ruis ah demens? quæ te veſania cæpit,
Vt præſcium Deum neges & prouidum?
Falleris, & quotquot tecum hoc errore vagantur,
Incongruo decepti omnes mendacio,
Diuerſum RATIO, diuinæ mentis imago,
Sacris profanis dogmatis ediſſerit.
Eſt DEVS, eſt vnum diſponens omnia Numen,
Cœlo potens, terris dominans & inferis.
Cui cordi ſunt res hominum, qui ſolus ab alto
Nil non videns ad amuſſim cuncta diſcurit.
Huic animam debes tantum tibi iure locatam,
Vel commodatam ad vſum vitæ traditam,
Scilicet vt certum facias ex fœnore quæſtum
Placitum Deo, Reiq; publicæ vtilem,
Vt peregrè tandem rediens magnæ ille tabernæ
Exercitor, talentorumq; creditor,
Inueniat tabulas accepti ad iuſta redactas
Momenta calculi, & rationum regulas.
Sic tibi laudato maiora negotia credet,
Partemq; lucri liberalem conferet.

Sin autem piger, & ſomni captator inertis,
Negotijsq, abhorrens, ſeruus otij,
Malueris terræ obſcuræ mandare talentum,
Quam fænebres nummos nummis extendere,
Opprimet incautum paupertas debita pigris,
Menſiſq; ſecluderis argentareis.
66 Ergo animæ miſerere tuæ, fac edita cœlo
Deo placens, eodem rurſus euolet.
Nec populi captes auram, nec culmina Regum,
Rara eſt fides in aulis, vulgus mobile.
Tecum habita, paruo contentus, & vtere paucis,
Charis Deo, accenſiſq; amore proximi.
67 Sint tibi, ſint primæ MEMORARE NOVISSIMA curæ,
Altà dies æternos mente concipe.
68 Quicquid ages ſonus ille tubæ tibi perſonet aures,
Venite mortui ad tribunal vltimum.
69 Hic hic vel minimi ratio ſubigenda quadrantis,
70 Mentis receſſus hic pateſcent intimi.
71 Hiſce animus frœnis compeſcitur, hiſce catenis
Intra modeſtiæ metas mens cogitur.
O funeſta DIES, ô inenarrabilis HORROR,
Cum magna rerum collabetur machina.
Infima cum ſummis, nullo ordine mixta ferentur,
Moti ſuis pòli nutabunt axibus.
Terra tremiſcet hians, miſcebitur aëre pontus,
Vaſto fragore incumbet Oſſæ Pelion.
Ceræ inſtar montes flammâ crepitante liqueſcent,
Regum occident & Principum Palatia.
Quas dedit Hermus opes, quas gemmas Indus & aurum,
Vnde erutum eſt, imus repoſcet Tartarus.
Cœlo ibit clamor, repetita tonitrua mentes
Mortalium metu percellent anxias.

Cim-

Cimmerijs lampas Phœbi nigrabitur vmbris,
Stellæ ruent, globos ſtillantes igneos.
Buccina terrifico reboans clangore per orbem,
Tumbis reuulſis euocabit mortuos.
Ius experturos cuiuſq; æquabile geſtis,
Vrnam mouente, non Minoë Gnoſio.
Non Rhadamanto illo, qui longo examine vitas
Scelerum reas indaget & diſcriminet.
72 Qui ſuper aſtra ſedens, oculo omnia cernit acuto;
Res inferas, ſuperaſq; nutu dirigens;
Qui latebras cordis primis rimatur ab annis,
73 Stylo notans geſta ac gerenda FERREO;
Ille habitu, & Maieſtatis fulgore tremendus,
Arcu ſedens varijs apto coloribus,
74 Iudicibus SENIS dextrà, læuàq; locatis,
75 Ter mille millies ſtipatus ANGELIS,
Iuſticias æqua diſpenſans lance, iubebit
BONOS venire, MALOS ſeorſum abſcedere.
Qualis Vere nouo, longæ poſt tædia brumæ,
Paſtor gregem cogens ad prima gramina:
Lanigeras procul à villoſis ſegregat hircis,
His deſtinans læuam, dextram balantibus:
Sic Iuſti vindex, hinc lauro, inde enſe coruſcans,
76 Vnâ coactos VALLE omnes affabitur.
Ite Mali æternis titiones ignibus, ite,
Venite vos lecti à rerum primordijs.
Vobis cura fuit mea iuſſa faceſſere, vobis
Eadem neglectim habere, & vili pendere,
Regia vos Cœli fatis melioribus vſos,
Styx atra vos flammis expectat æſtuans.
Haud mora Cœlicolas iuuenes, Diuumq; miniſtros,
Turmamq; Dæmonum malorum plurimam,

Cernere erit, Magni decretum explere Tonantis,
Et iudicatos in claſſes diſcernere.
77 Quos pater à prima PRAEVIDIT origine rerum,
Fidei fore integros, puroſq; criminum,
Laureolis illi inſignes victricibus ibunt,
Læti trophæis, & laborum præmijs.
Aſtra petent turbâ niueæ ſtipante cohortis,
Et cæteris patriæ cæleſtis ciuibus.
78 Quos vero ſcelerum nunquam ſatiata libido,
'A ſemitis virtutum abegit deuios.
Suauius eſſe ratos, mammas haurire Megæræ,
Quam lacte cœlorum Matris pingueſcere,
Illos nigra manent Cocythia ſtagna cremandos,
Flammis inextincto nutricis ſulphure.
Ah dolor, ah pudor, ah neglectæ cura ſalutis,
Quantis quibusq; tunc pœnis vrgebitis?
79 Hæc ea TISYPHONE eſt, furiarum maxima, ſæuis
Reos flagellis continenter lancinans.
Et ſubigens ſontes commiſſa piacla fateri,
Ad vltimum vitæ dilata terminum.

RE-

Digitized by Google

REGNVM DEI VIM PATITVR, ET VIOlenti (puta deſideria carnis ſpiritu domantes, Paulus ad Gala. c. 5.) rapiunt illud; Matthæi cap. 11, Lucæ cap. 16.

Cælituum ſpectare choros res pulchra, ſed inter
Hos ſpectari, inquis, pulchrius eſse choros.

QViſquis es, æternæ quem Spes fouet alma ſalutis
Animos & aures huc attentus arrige.
80 Euigila, & tandem lethæum abſolue SOPOREM,
Moras moris quo pergis vſq; nectere?
Ceſſit, & ille DIES venit, quo ſurgere pigros
81 Lectis decet, Dominiq; opus capeſſere.
82 Deſere quà LATE ſcelerum via ſpectat Auernum,
Virtutis arctiorem inſiſte ſemitam.
83 Corde TIMERE DEVM, nulliq; innectere FRAVDEM,
Quod fas & æquum dictat cuiq; reddere.
84 Hæc via virtutis ſolidæ eſt, hâc itur ad Aſtra,
Hâc Ditis euitantur atri limina.
85 FATVM agnoſce, Dei vox eſt, & ſanctio MENTIS,
Semel ſtatutis non mouenda finibus.
86 SPEMq; FIDEMq; Patri, rerum cui ſumma poteſtas
87 Defige: quod vult ILLE, & tu ſemper velis.
Sic tibi dum ſuperes bene erit, vitâq; relictâ,
Æui frueris ſempiterni gaudijs.
88 Aurea, quà tellus cœlo ſuſpenſa, CATENA eſt,
89 Nefas eam ſcrutari curioſius.
Prouida MENS vno, quæ cuncta tuetur in ictu,
Quæ ſunt, erunt, & retro lapſa ſæculis,
Principij, finiſq; expers, rerum auctor & altor,
Solus ſcit anſarum nexus, & ordinem.
90 Hæc illa eſt SCALA Iſacides, quam vidit Abrami,
Saxo incubans Nepos, & altum dormiens.
Quæ pede fixa ſolo, caput vltra ſidera condit,
Ad ibi ſedentis ora & aures Numinis.
91 Hac pueri alipedes, Puræ ſine corpore mentes,
Vltro citroq; ibant, redibant Angeli.
Faſq; nefaſq; hominum iuſſi memorare ſedenti,
Pœnas Malis, Bonis curantes prœmia.

Quæ

Quæ Series, cauſſæq; Deo ſic cuncta regendi,
Ipſum ſat eſt ſolum ſcire & dignoſcere:
Tu modo Fide Deo: Genii ſpare: vtere fatis
Placitis Deo: mori paratus in dies.
Ambiguum Fatum certum tibi feceris, vnâ
Scelerum fugâ. & virtutum operationibus.
Ardua principio virtutis ſemita ſpinis,
Tribulis, & vrticis in horret vndique,
His ſemel inuicto ſuperatis robore Mentis,
Amaranthinæ roſæ coronant exitum
Si quod agis, Verum eſt, redimiens virtute laborem
Longum breues ſequitur labores Gaudium.
Turpe quod admittis falſo deceptus Amore,
Nimbos agente Euro fugit velocius.
Quod ſcelus vt faceres placuit tibi Dæmonis aſtu,
Poſt ſe relinquit certum, at ſerum pœnitet.
Paenitet euentu dubio, quem pœnitet actæ
Vitæ ſub exceſſu demum nouiſſimo.
Tarda nimis Metanæa, mali dum fomitis ardor
Exſtinguitur prius, quam tu malum oderis.
Plena periclorum res eſt confeſſio culpæ,
Ad vltimam rerum dilata lineam
Non ſapit in cœptans tunc primum Vivere, quando
Fatis propinguis deſinendum eſt viuere?
Viue Deo, lethi ſemper memor, integer æui,
Dum corpori ſano Mens ſana præſidet.
Millibus è multis vix vnus inaudijt illud:
Hodie pater cœlum tibi latruncule.
Mecum eris Elyſijs campis fruiturus, & hortis
Fructu ſalutis æternæ virentibus.
Quid vitijs igitur laxas inſauus habenas?
Vitam quid emendare differs indies?

Hora

100 Hora fugit: culpæ creſcunt: mors oſtia pulſat:
        Agnosce: pœniteat te: mores corrige:
His gradibus repetes errati compita cœli,
        Ad cælites hæc expedita eſt ſemita.
Conuentâ peregrè properans mercede Viator,
        Quantum ſat eſt ſecum portat viaticum.
Tuque homo longinquas per lubrica iturus in oras,
        Vnde ad tuos nunquam redibis amplius.
Artis & æris inops, & toto corpore nudus,
        Medios per hoſtes in dubiam te des viam?
101 Mel ſibi condit Apis ſtudioſè æſtate ſerenâ,
        Quo viuat Autumni nimboſis menſibus.
102 Parua, ſed illuſtre exemplum Formica laboris,
        Iuſto ſuum ſibi far componit tempore.
Ore trahit pondus ſe maius, & addit aceruo,
        Hiemi propinquanti maturè prouidens.
At qui homo participans cœleſtis luminis auram,
        Æternitatis & cœlorum conſcius,
Ceſſat & vtramuis dormit ſecurus in aurem,
        Bonis caduca ſempiternis præferens.
103 Pauperiem fugiens currit Mercator ad Indos,
        Thulemque terrarum ſcrutatur vltimam
Peruolat Oceanos toto hinc inde orbe remotos,
        Mundiq; clauſtra non horret perrumpere.
Vt ſibi cogat opes, irritamenta malorum,
        Vel nominis famam relinquat poſteris.
Et nos theſauros cœli conſtare pigeſcat,
        Nullo domi parabiles diſcrimine?
Quas neq; conſumant tineæ, nec prædo marinus,
        Nec fur diurnus, aut nocturnus auferat?
104 Fœlix ille animi, ter & amplius ille Beatus,
        Quem prima cura opum tangit cœleſtium.

 Affluet

Affluet huic pleno reliquorum copia cornu,
Votiſq, congrui ſuccedent exitus.
105 Quid iuuat hic titulis omnes præuertere honorum?
Sacris, profanis, pingi & fingi in atrijs?
Et niſi præmiſſo rauco ſtridore tubarum,
Domo egredi,, cinctum manu clientium.
Si breuibus vitæ gyris hic nequitur actis,
Ludibrijs æternis pòſt torqueberis?
O ſine conſilio gens, & ſanæ indiga mentis,
Inſtantium malorum incauta & negligens.
Hic vbi nullus eris, paucis vertentibus annis,
Varijs rei faciendæ curis angeris.
Aſt vbi ſemper eris, carituras fine manendi,
Primariam neceſſitatem negligis.
Vt terræ palmum acquiras, cœleſtia perdis,
Animam caducis immortalem poſthabens.
Hic corraſa diu ingratis poſt fata relinques,
Tantum probi comitantur actus mortuum.
O ſaperent homines, fixum immotumq; tenerent,
Quid differat Dei, Ditisq; ſeruitus.
106 Quam grauis incumbat Mors vitæ crimine notis,
107 Quam lenis & Deo & Sibi præcognitis.
108 Crediturè cœlo delapſum, γνῶθι σεάυτον.
Summum bonum eſt, Deo placere & obſequi.
109 Dulce Ivgvm Domini eſt, leue pondus, amabilis æſtus,
Quiſquis manus aratro promptus admoues.
110 Vt nihil Inuitis facile eſt, ſic omnia poſſunt,
Pinguedo cœleſtis roris quos irrigat.
111 Non iubet illa Devs, fieri quæ poſſe negatum eſt,
Monet iubendo, vt quod poſſis, non negligas.
Qui dedit eſſe, idem dat poſſe petentibus illud,
112 Actor Deo Fidens nihil non proficit.

Poſſe

Poſſe iuuat, cui VELLE tuum non diſplicet, vltro
    Adeſt pijs hominum DEVS conatibus.
113 Grata Deo inprimis PIETAS, faciliſq; patatu eſt,
    Nil cum DEO volentibus fit arduum.
Qualis pluma recens alis elapſa columbæ,
    Humi iacens aurà leui ſuſtollitur.
114 At cœno aſperſam, pluuijſue, aut rore madentem,
    Nec Eurus alleuet, nec præceps Africus.
Sic animæ haud magno releuantur ad æthera niſu,
    Quas ardor & pietas exercet affatim.
Aſt irretitas vitiorum indagine mentes,
    Longis & arctis expedire nexibus,
Hoc opus, hic labor eſt, pauci quos Æquus amauit
    Diuûm Pater, malis aſſuetis abſtinent.
Fertur amica luto SVS, talpà cæcior ipſa,
    Surſum volens cœli tueri lampades.
Noctiuagus Bubo tenebris aſſuetus abhorret
    'A luce, cæteris gratà volantibus.
Sic qui ſe vitijs totum, propriumq; dicauit,
    SANCTIS vacare nauſeat negotijs.
Ceſpitat in TENEBRIS, cæcis ambagibus errans,
    'A ſemitis honeſti ad turpitudines.
Conuentus hominum, Diuoſq;, Deumq; colentes,
    Ludis iociſq; poſtponit nugalibus.
Immemor vſq; ſui, nunquam imà mente volutat,
    Vitam breuem quam multa ſequantur ſecula.
115 MILLE anni ad vitam collati fine carentem,
    Vnius inſtar tranſuolant dieculi.
At quid dico diem? momentum temporis anni
    Sunt quot ſenex exegit hic Mathuſalem.
116 Vna dies inter Ciues habitata BEATOS,
    Vel mille præſtat hic actis lætiſſimè.

Cor

117 Corniγeri CERVI, corui, pluresq; volantum,
Et pars ferarum per ſiluas errantium,
Viuit, &, vt perhibent, ſuperaddit ſecula ſeclis,
Venas alente intus viuace ſanguine.
Sed ſemel è viuis ſublati, & lumine caſſi,
Nihil relinquunt famâ aut dignum nomine.
Vnà morte cadunt ſimul omnia, nullâ ſequuntur
Actos labores, & vitam ſtipendia.
Aſt homo diuerſâ naſcendi ſorte beatus,
Rationis vſu præſtat vnus omnibus.
118 Particula è cœlo DIVINAE præditus auræ,
119 Et par imago conditoris omnium,
Quod lapſum eſt memorans, venturi conſcius æui,
Vitam breuem, ſpe longioris ſuſtinet.
Suſtinet infracto grauiores pectore Caſus,
Rerum vices & temporum conſiderans.
Altâ mente agitans, quam ſit preſſura malorum
Præſentium minor futuris gaudijs.
120 Qui bonus, & ſcelerum PVROS hic tranſigit annos,
Rectus FIDE, SPE firmus, AMORE feruidus;
Non moritur, tantum mens migrans corpore, vitam
Cum ſempiterna mutat temporaneam.
121 Ergo quid horreſcat mortem? quæ IANVA vitæ eſt,
Finis laborum, & ærumnarum terminus.
122 Ad cœlo lectas animas, ſedeſque beatas,
Vnde EXIIT, redit expedito tramite.

IBVNT

C

Digitized by Google

IBVNT MALEDICTI IN SVPplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam.

Quem pictæ tabulæ, nec pictus terruit ignis,
Æternùm veris vritur ille rogis.

R. Sadeler.

123 QVi vero ſcelerum manceps, ceu porca per omnes
Volui reuolui aſſueſcit ſordes criminum;
124 Aut vomitum obſcœnũ reuorans CANIS inſtar edacis,
Mores nefarios mutare reſpuit;
125 Liuidus inuidia: Diuumq; hominumq; ſuperbus
Contemptor: & rerum iuſto plus appetens:
Ira ardens: Baccho: aut Veneri deuotus: & expers
Cultûs Deo rerum factori debiti,
Ille ter infauſtæ perfunctus munere vitæ,
Vtcunq; circumſcriptæ anguſtis finibus,
Ad tenebras Erebi rectâ deſcendit, & Orcum,
Non liberandus vllis inde ſæculis.
Traditus infandis pœnis, quas conſcia prauæ
Vitæ memor MENS mortis expers ſuggerit.
126 Hoc illud Tityi eſt IECVR immortale, quod vnco
Roſtro famens æternus vultur exedit.
Porrectumq; nouem, per iugera tota cadauer
Semper nouis fibris tundit naſcentibus.
127 Hæc illa immenſi moles vaſtiſſima SAXI eſt,
Quam voluit æternum & reuoluit Syſiphus.
Quæ ſemel ad ſummum montis protruſa cacumen,
Grauiore lapſu ad ima rurſus deſidet.
128 Sic & aquas in aquis, & POMA fugacia captat
Pelopis pater, ſiti fameq, tabidus.
Viſcera quod nati mactati (vt fabula vatum eſt)
Cœnantibus Dijs & Deabus obtulit.
Sed quid in abſtruſis figmentis hæreo vatum?
Quæ veritas rei ſit paucis accipe.
Iuſta ſtatim vitâ ſequitur ſententia functos,
Pœnæ malos, bonos operum ſtipendia.
129 Heu quibus (at ſero) votis & vocibus, ORTVS
Diem ſui damnatus execrabitur?

Ah quàm multa gemens, ſuperas rediuiuus ad auras
    Volet redire, & acerba quæuis perpeti?
Pauperiem extremam, duros perferre labores,
    Siliquis & atri fruſto panis viuere.
Pro ſceptro geſtare pedum, pro conſule ciuis.
    Poſtremus omnium & eſſe, & haberi ciuium:
Quin hominis formà mutatà, beſtia campi,
    Pronus volet paſci terrà naſcentibus.
FATA obſtant, longis hominum iraſcentia culpis,
    Nil iam precando vel flendo mutantia.
130 Immenſum CHAOS, & Styx irremeabilis arcet,
    Illinc volentes hæc redire ad limina.
Quos ſemel exceptos feralis Cymba Charontis
    Traiecit ad trifaucis oram Cerberi,
131 Nulla datur reditus ſpes, nulla remiſſio noxæ,
    Flammis in extinctis aſſantur impij.

QVI DILIGIT DEVM, EXORABIT pro peccatis, & continebit ſe ab illis, & in occaſione dierum exaudietur, Eccleſiaſt. c. 3.

SALVATOR MVNDI.

Nullus homo, Genij solùm hîc venerantur IESVM
Tam rara heu cæcos cura salutis habet.

ORATIO AD DEVM VT humanæ naturæ debilitatem miſeretur.

O Devs, ô hominum, rerumq; æterna poteſtas,
Qui ſolus ex alto ſpectas hæc infima.
Solus in exhauſto, qui dirigis omnia nutu,
Qui iuſtus & miſerans res Mundi temperas.
Huc ades auxilium, & noſtræ ſpes vna ſalutis,
Oculis benignis & firmatis reſpice.
Reſpice nos primæ miſeros errore Parentis,
'A te datis non obſecutæ legibus.
Quando ſecuta dolum aſtuti ſerpentis Adamum
Suaſu ſuo rapuit tranſuerſum coniugem.
Hinc genus omne mali, febres, triſtiſq; ſenectus,
Hinc mortis æternæ imminens periculum.
132 Mens meliora videt, laudat, ſuadetq; ſequendum,
Sed praua diuerſum Volvntas eligit.
Hac luctâ, hac pugnâ in ſterili ſudamus arenâ,
Genibus labantes, & luxati brachijs.
Te ſine nil animi noſtri, nil pectora poſſunt,
Neruis ſoluta membra torpent omnia.
Ni tua, quæ firment veſtigia, gratia laſſis
Succurrat, & baculo ſuſtentet debiles.
In præceps ruimus, vitiorum pondere preſſi,
Spolium gehennæ, & diro præda Cerbero.
133 Hæc Devs, hæc oculis miſerantibus aſpice, vincat
Pietas rigorem, Iuſtitiam Clementia.
In vetitum quamuis proni, facileſq; moueri,
Malo parentum deprauati ſemine.

Pars quotacunq; tuæ tamen auræ, hac veſcimur aurâ,
Tuiq; pars lecti ſumus peculij.
Et patiare tuos, tua ſigna & caſtra ſecutos,
'A te, tuiſq; æternum ſeparariet?
An Stygias inter poſt fata locabimur vmbras,
Lytro tui ſemel redempti ſanguinis?
An Phlegetontæis crimus ludibria monſtris,
Ad Numinis tui creati imaginem?

DOMI-

DOMINE SALVA NOS perimus. Matthæi c, 18.

Iactetur variè licet impellentibus vndis,
Non poterit Nauis, Petre, perire tua.
R. Sadeler

134 RESpice quam fragili Vectores NAVE feramur,
Euro, Notho, Africoq; vnà ruentibus.
Noſtra tibi pariunt altum peccata ſoporem,
Noſtris tuâ in cymbâ culpis ſubmergimur.
O tandem euigiles ad vota preceſq; tuorum,
Ventiq; & vndæ te quieſcant Arbitro.
Anchora tu noſtræ, tu portus & aura carinæ es,
Sine te perimus vento & vndis obruti.
Terq; quaterq; ſtatus noſtri miſerabilis ordo,
Moueat tuæ miſerationis viſcera.
Te duce fac vitijs domitis virtutis amore,
Tuis lubentes obſequamur iuſſibus.
Vt tandem exuuijs poſitis mortalis amictus,
Detur bonis tecum frui cœleſtibus.

INVO

INVOCATIO AD OMNES triumphantis militiæ Sanctos.

Fortunatæ animæ, cœli ſtellantis alumnæ,
Deo ſemel lectæ ante mundi cardines.
Saluete, & lætis æternùm pſallite vocum
Concentibus, ter Optimo, ter Maximo.
Terq; quaterq; Deo Sabaothi pangite laudes,
Nunquam ſilentibus certantes angelis.
Omnia lætificis reſonent impleta Camænis,
Veſtris reſultet cœlum & terra plauſibus.
Debita ſunt Fato vobis hæc gaudia, Chriſti
Merito, fideq; errare & labi neſciâ.
Nam prius omnia erunt cinis, in nihilumq; redibit,
Quidquid ſub orbe Lunæ, & Solis clauditur;
Æquora deficient piſces, & gramina campos,
Fontes prius rigare prata deſinent;
Quam vel iota vnum Verbi omnipotentis inane
Abeat, carens Deo placitis ſucceſſibus.
Ergo perennantes Mentes gaudete beatæ,
Claro Dei fruentes vultus lumine.
Hæc hæc veſtrorum eſt merces condictà laborum,
Seruos fideles hæc manent ſalaria.
Cura fuit vobis hac luce fruentibus vna,
Deo obſequi, iuuare vt vos met proximum.
Quos maleſuada fames, quos dura premebat egeſtas,
Fauces quibus ſitis ſiccabat aridas;
Quos Aquilonares vrebant frigore venti,
Nudos vtrinq; pedum & manuum velamine,
Quos nil demeritos, mala manſio, carcer habebat
Triſtes, ſpei indigos, & mente debiles,

Quos

Digitized by Google

Quos peregrè è templis poſt vota ſoluta reuerſos,
Crudelitas tectis arcebat hoſpitum,
Queîs gelidæ, calidæq; auræ pulmonibus hauſtæ,
Morbis acutis exurebant viſcera;
Liuida quos tabes, quos certæ nuncia mortis
Peſtis ſuo lectis fixit contagio.
Omnibus hiſce manus pietatis amore paratas
Præbere mens vobis animuſq; geſtijt.
Hæc ſtudia, has curas vos ſuſtinuiſſe probatum eſt,
Hiſce euolaſtis alis ad cœli atria.
Eia agite & noſtræ tangat vos cura ſalutis,
Qui corpori veſtro ſumus pars inſita.
Vos ſtet apud memores noſtri tutela laboris,
Veſtris preces noſtræ valeant ſuffragijs:
Vt mundi ærumnis & vitæ munere functi,
Vobis pares cœli fruamur gratijs.

Oratio Dominica ab Hieronymo Vida ſic reddita.

OMnipotens Genitor ſedes cui lucidus æther,
Sic nomen laudeſq; tuæ celebrentur vbiq;,
Et promiſſa orbi incipiant procedere luſtra,
Cum tua non minus in terris gens iuſſa faceſſat
Mortalis, quam cœlicolæ tibi in æthere parent.
Nos diuina hodie cœlo dape reffice ab alto,
Parce dehinc bonus, vt noſtris ignoſcimus ipſi
Hoſtibus, ac nullis aduerſis obijce inermes
Tentando, prohibe à nobis ſed cuncta pericla.

HÆ

HÆC EST MVLIER, QVÆ contriuit caput ſerpentis.

Geneſ. 2.

Iſta licet vario ſint conſita flore roſeta,
Non tamen, hoc viſo FLORE, *roſeta placent.*

SALVTATIO ANGELICA Diuæ Virginis. Philipp. Menz. Aucto:

SAlue hominum duros miſerans Regina labores,
Vitaq; dulcedoq; & ſpes noſtra optima ſalue,
Ad te clamamus ſoboles miſerabilis Euæ
Exul, & afflicto trahimus ſuſpiria corde,
Cum gemitu lachrimas lachrimarum in valle cientes:
Eia oculis ergo placidis ac fronte ſerena
Reſpice, Diua, tuos, facilisq; tuêre clientes,
Et prolem vnigenam nobis pia mater IESVM
Exilio fractis pacato Numine monſtra,
O Clemens, pia, dulce decus, Maria inclyta Virgo.

MEMO-

MEMORIA NOVISSIMORVM: FRÆNVM PECCATORVM, SACRIS ET profanis ſententijs inculcatum.

1\. HOMO BVLLA) Vetus eſt prouerbium, Homo Bulla, ſacris & profanis ſcriptoribus vſurpatum; quo appoſitè monemur, vitâ humanâ nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Eraſmus in ſuis Chiliadibus recognitis & emendatis, iſtud Adagium, πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος hoc eſt, Homo bulla, multis notabilibus ſententijs Philoſophorum & Poëtarum, Græcorum & Latinorum illuſtrat.

Vitæ hominum bullis ſimiles ſunt, quarum aliæ ſimul atque natæ ſunt, protinùs euaneſcunt, aliæ paulo diutiùs durant, omnes breuiſſimis quibuſdam interuallis, aliæ ſuccedunt alijs. Lucianus in Charonte.

Cogito (inquit Varro in præfatione libri de agricult.) eſſe properandum: Quod ſi, vt dicitur, homo eſt bulla, eò magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, vt ſarcinam colligam, antequam proficiſcar è vitâ.

2\. Fo-

2. FOLIVM.) Homo ſicut folium defluens de vinea & ficu. Eſa. 14.

Οἵα μὲν φύλλων γενεὴ τοίητε καὶ ἀνδρῶν. Homerus.

Qui nemorum folijs, idem eſt mortalibus ortus.
Quorum hæc ventus humi fundit, rurſum illa vireſcens
Profert ſilua, ſimul veris cum afflauerit aura.

3. FOENVM.) Facti ſunt ſicut fœnum agri, & gramen paſcuæ, & herba tectorum, quæ exaruit, antequàm matureſceret. Eſa. c. 37.

Tanquàm fœnum velociter areſcunt, & quemadmodùm olera herbarum citò decidunt. Pſal. 36.

Nihil tàm aſſimilatur humanæ gloriæ, quàm fœnum agri: Cernas prata miranda florum varietate diſtincta, vt iucundiſſimum intuentibus ſpectaculum præbeant: Cernas in ijs illam colorum vergratiam, vt rectè dixerit Dominus, ne Salomonem quidem in omni gloria ſua, ita veſtitum fuiſſe: & tamen tantus decor, quàm exiguo temporis ſpatio deperit? In eundem modum ſe habet hominum gloria. Chryſoſt.

4. PVNCTVM TEMPORIS,) Demetrius Phaleræus repræhendit Euripidem, Poëtam alioqui laudatum, quòd fœlicitatem humanam ἐφήμερον, hoc eſt, per diem vnum durantem vocauit, cum verius στιγμὴν χρόνου, hoc eſt, punctum temporis, dicere debuiſſet. Eraſmus in loco præcitato.

Punctum eſt quod viuimus; & adhuc puncto

 minus;

minus; Mors nos ſequitur, vita fugit. Senec. Ep. 50.

5. VITA BREVIS.) Vniuscuiuſque hominis vita quanta eſt? Adde quantoslibet annos, vt longiſſimam ſenectutem: quid ergo? nonné hora matutina eſt? Auguſtin.

Numerus dierum hominum, vt multum, centum anni, quaſi guttæ aquæ maris deputati ſunt, & ſicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die æui. Eccleſiaſtic. c. 18.

Centum, ſi placet, annos demus delicijs, adde & decies centum: quæ erit ex his ad æternitatem comparatio? Nonné omne tempus vitæ huius, quo delicijs frui videmur, & indulgere libidini, quaſi noctis vnius ſomnium, ad æternitatis comparationem? Chryſoſt.

Noſtra, me hercle, vita, licet ſupra mille annos exeat, in arctiſſimum contrahitur: Iſta omnia nullum non ſæculum deuorabit. Seneca de vitæ breuit.

Sunt, teſte Ariſt. lib. 5. animalium, animalcula ex inſectorum genere, quæ apud Hypanim fluuium, qui in Boſphorum influit, mane naſcuntur; meridie ad perfectam ætatem perueniunt: veperi, tanquam ſummam ætatem nacta, moriuntur, quæ animalcula nominantur. ἐφήμερα, ad diem viuentia.

Hinc eſt, quod Poëtæ, doctiſſimum & antiquiſſi-

quiſſimum ſcriptorum genus, homines ἐφημέρους & ἐπαμέρους paſſim appellarunt.

6. VITA HOMINIS VIA.) Vita noſtra eſt tanquàm diuerſorium viatorum. Hierem. 9.

Via vitæ Increpatio diſciplinæ, mandatum Domini lucerna, & lex lux eſt, Prouerb. 6.

Quot dies vitæ peragimus, tot paſſibus, quaſi in itinere ad locum propoſitum, propinguamus: præſentem vitam quaſi viam ſubigendo tranſimus. Greg. in m oral.

Sancto Dei conſilio agitur, vt huius peregrinationis tempore electorum vita turbetur: via quippe eſt præſens vita, quà ad patriam tendimus, & idcirco occulto iudicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus, Greg. ibid.

7. VITA ÆTERNA.) Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis deſcenderunt, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt illum. Paul. 1. Corinth. 2.

Non mihi ſi centum linguæ ſint, oraq́ centum,
Ferrea vox, omnes ſcelerum comprendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſem.
Virg. 6: Æneid.

8. VITA FRAGILIS.) Breuis eſt inprimis vita, & vitæ fugaciſſimum tempus, rerum humanarum inquietum aduerſis flatibus & procelloſum pelagus. Auguſt.

Quid eſt homo? Imbecillum corpus & fragile, nudum ſuapte natura, inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam proiectum. Seneca ad Marciam. c. 11.

9. VICISSITVDO RERVM.) *Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,*

Et ſubito caſu, quæ valuêre, ruunt. Ouid.

Natura rerum humanarum nihilo ſeciùs ſe habet, quàm amnium fluctus. Nazianz.

Homo fluida eſt materia, & caduca, & omnibus obnoxia caſibus. Seneca Ep. 59.

Fluunt omnia, & in aſſidua ſunt mutatione corpora noſtra, fluminum more, quidquid vides, currit cum tempore. Senec. Epiſ. 16.

10. INSTABILITAS MVNDI.) Nihil eſt in rebus humanis ſtabile, nihil æquabile, nihil ſufficiens, nihil in eodem ſtatu permanens, omnia veluti rotâ quadam inani voluuntur, diuerſis ſæpe diebus, ſingulis etiam horis viciſſitudines àfferente. Nazianz.

Nihil mutationis periculo exemptum, non terra, non cœlum, non totus hic terrarum contextus, quamuis Deo agente ducatur. Senec. Epiſt. 71. Lipſius, vir immortali nomine dignus, De conſtant. lib. 1. c. 16. & ſeqq. & Phyſiolog. lib. 2. c. 20.

11. FATVM.) Fati nomen, ſicut & prouidentiæ, etiam Deo conuenit. Vis enim (inquit Seneca Natu-

Natural: Quæſtio: lib. 2. cap. 45.) Deum Fatum vocare? Non errabis: hic eſt ex quo ſuſpenſa ſunt omnia, cauſa cuſarum. vide inferius nu. 85.

Vis illum prouidentiam dicere? recte dices. Eſt enim cuius conſilio huic mundo prouidetur, vt inconcuſſus eat, & actus ſuos explicet. Senec. ibidem.

Nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt; tàm hominum, quàm vrbium fata voluuntur. Senec. Epiſt. 92.

12. Tristitia Mvndi.) Rari & vix acceſſibiles portus in mari: ſcopuli innumerabiles, inter quos difficilis, & prorſus ambigua eſt nauigatio. Petrarcha.

13. Vita Hominis Labor Et Dolor.) Quid inter laborem & dolorem interſit, Cicero. 2. Tuſcul: Quæſt: fusè tractat & explicat. Labor propriè eſt corporis, Dolor animi cruciatus. Labor tamen ſæpe ad vtrunque refertur, & definitur, functio quædam vel animi vel corporis, grauioris operis & muneris: dolor autem motus aſper in corpore à ſenſibus alienus.

Vita hominis nihil aliud eſt, quàm labor & anxia cura. Eccleſ. c. 28.

Ecce tribulatio, & tenebræ, & diſſolutio, & anguſtia; & caligo perſequens, & non poterit auolare de anguſtia ſuâ. Eſa. 8.

Cuncti dies hominis laboribus & anguſtijs pleni ſunt, nec per noctem mente quieſcit. Eccleſ. c. 1.

Quid fiat? tu occuparis, vita feſtinat: Mors interim aderit, cui velis nolis, vacandum eſt. Seneca.

Quomodo fabula, ſic vita hominis, non quàm diu, ſed quàm bene acta ſit, videndum. Seneca Ep. 77. in fine.

Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtisq; ſenectus;
Et labor & duræ rapit inclementia mortis. Virgilius.

Nuncij & miniſtri mortis admodum ſunt multi, puta febres, tùm frigidæ tum calidæ, tabes, inflammatio pulmonis, gladij, latrocinia, cicutæ, Iudices quoq; & tyranni. Lucianus in Charonte.

14. CIRCVLVS MALORVM.) Eſt rerum humanarum velut circulus, ſiue periodus & viciſſitudo, quæ ſua permutatione non permittit eoſdem ſemper agere fortunatè. Herodotus refert tale quid Crœſum reſpondiſſe Cyro, bellum Scythis ſine iuſta cauſa inferre volenti, quod euentus rerum probauit, occiſo Cyro à Thomire, Scytharum Regina, referente Herodoto libro. 1. & poſt illum Luciano in Charonte.

Nulli fortuna tàm dedita eſt, vt multa tentanti vbiq; reſpondeat. Sen. de ira.

Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαίμων.
Nemo vndequaq; agit proſperè. Menander.

Spectant huc prouerbia: Nihil ex omni parte beatum: Nemo mortalium omnibus horis ſapit, de quib. Eraſm. in ſuis Chiliad.

15. VOLVPTAS,) Momentaneum eſt, quod delectat, æternum quod dolet. Bernard.

Vincula huius mundi aſperitatem habent veram: iucunditatem falſam: certum dolorem: incertam voluptatem: diuturnum laborem: timidam quietem: rem plenam miſeriæ: ſpeciem beatitudinis ina nem. Auguſtin.

Hæc quibus delectatur vulgus, tenuem & per luſoriam habent voluptatem, & quodcunque aduentitium eſt gaudium, fundamento caret, Seneca

Dimitte voluptates turbidas, magno luendas, non futuræ tantùm, ſed etiam præteritæ nocent, Senec. epiſt 77.

φεῦγε ἡδονὴν, πίκτει γὰρ λύπην.
Fuge voluptatem, quippe quæ dolorem parit. Chilo.

Voluptates præcipuè exturba, & inuiſiſſimas habe, latronum more, quos Ægyptij Philetas vocant, qui in hoc nos amplectuntur, vt ſtrangulent. Sen. ep. 51. vbi Lipſius Philetas apud Ægyptios eos dici & haberi docet, quos Græci κλέπτας, λῃστὰς, hoc eſt fures, latrones dixerunt, qui

 per

per vrbes noctibus ibant, expilatum diuites, vnde pilare, compilare, expilare, quidam Græcæ originis fuiſſe putant. Lipſ. ad d. Ep. 51. Senecæ.

Poſſent noſtri Zingani (die Zigeiner) qui & ipſi ſe Ægyptiæ originis eſſe iactitant, iſtis Philetis æquiparari.

16. Hodie, Cras.) Nemo in craſtino ſui certior eſt. Sen. ep. 92.

Nemo diuos tàm habuit fauentes, vt craſtinum ſibi poſſet polliceri. Sen.

Quis ſcit an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Dij ſuperi? Horat.

Subito, dùm ſperatur, venit contritio eius, & comminuitur, ſicut lagena figuli, contritione valida, & non inuenitur de fragmentis ejus teſta, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea. Eſa. c. 37.

Stat ſuper caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiuſque & propius accedit. Sen.

Omnem luxurioſi noctem inter falſa gaudia, & quidem tanquam ſupremam agunt. Sen. Ep. 59.

17. Via Peccatorvm.) Venite (loquuntur impij Sap. c. 2. & Luc. c. 12.) & fruamur bonis, quæ ſunt, & vtamur creatis, tanquàm in Iuuentute celeriter: Vino precioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos flos temporis, nomen noſtrum obliuionem accipiet per tempus,

& ne-

& nemo habebit memoriam operum noſtrorum, vmbræ tranſitus eſt tempus noſtrum.

Venite ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multò amplius. Eſa. c. 16.

18. Stvltitia Mvndi.) Tenent tympanum & Cytharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto deſcendunt ad inferos. Iob. c. 21.

Videbunt Iuſti, & ſuper iniuſtum ridebunt, & dicent: Ecce homo, qui non poſuit Deum adiutorem ſuum, & ſperauit in diuitijs, prævaluit in vanitate ſua. Pſal. 51.

Stulte, hac nocte repetent animam tuam à t quæ autem paraſti, cuius erunt? Luc. 12.

Lachrymarum cauſas quidam tripudiantes pe agunt, & mortis ſuæ negotium ridentes exequuntur. Greg. in Moral.

O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetui viuetis: nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt, nec iſtorum aliquid cum moriendum eſt, ſecum quiſquam auferet. Lucian in Charont.

19. Mors Omnivm Rervm Finis.) Epicuri ſchola fuit, Nihil eſſe poſt mortem, Tertullianus refert. de reſurrectione carnis lib. 1. c. 1.

D 5 vbi

vbi etiam Seneca allegatur, qui dixerit alibi, omnia poſt mortem finiri, etiam ipſam. Dicæarchus primus, poſt hunc Democritus, iſtum ſecutus Epicurus, hunc Lucretius, mortalitatem animarum aſſeruerunt, teſte Lactantio lib. 7. diuina: Inſt. c. 7. Et Saducæi tenuerunt, non eſſe reſurrectionem, neque angelos, neque ſpiritum. Actorum c. 23.

20. MORTE CARENT ANIMÆ.) Quamuis variæ fuerint veterum philoſophorum opiniones de Anima, quid illa ſit, quas opiniones Macrobius in ſomnio Scip. lib. 1. c. 14. refert: obtinuit tamen (verba ſunt Macrobij) non minus de incorporalitate, quam de immortalitate ſententia.

Animam definimus (verba ſunt Tertulliani in bro. de anima c. 22.) Dei flatu natam, immortalem, effigiatam (intellige ad imaginem & ſimilitudinem Dei factam) liberam arbitrij &c. ex vna redundantem. Quæ verba vltima, quatenus de anima hominis per traducem propagata intelligantur à Tertulliano, & alijs, valde controuerſa ſunt; per ea, quæ Iacobus Pamelius Theologus Louanienſis ad III. Paradoxum Tertulliani annotauit, tenens cum communi Theologorum ſchola, Deum nouas quotidie animas corporibus iam conceptis infundere.

Videatur Lipſius phyſiologiæ lib. 3. c. 10. Figurato corpore (ait Hieronymus ibi allegatus) ſtatim

ſim anima creatur & immittitur. Et Lactantius ibidem citatus, Serendarum (inquit) animarum ratio, vni & ſoli Deo ſubiacet.

21. HOMO PVLVIS.) Formauit hominem Deus ex limo terræ, & inſpirauit in faciem eius; & factus eſt homo in animam viuentem, pul uis & in puluerem reuerſurus. Geneſ. c. 2. & 3 Corpuſculum hoc cuſtodia & vinculum eſt anim huc atque illuc iactatur: animus ſacer eſt & æte nus: Dijs cognatus, & omni mundo, æuoqu par. Sen. ad Heluiſ. c. 11. Vide Lipſium Phiſiolo lib. 3. c. 2.

22. TEMPVS SVPREMI IVDICII.) A nis poſt exordium Mundi ſexies mille complet ſummum illum concluſionis extremæ diem, pſumque & ruinam rerum omnium fore, ex lit ris ſanctis & ex varijs hiſtorijs colligi poſſe, L ctantius Firmianus ſub Conſtantino Magno cir Annum Domini 320. ſcriptum reliquit lib. 7. c 14. & 25. Quod tamen lapſa ſeu deleta demum, nō incolumi Roma futurum ſit. Sed vana, ſeu non pro bata eſt hæc opinio Lactantij, quam etiam Petrus Meſſias Hiſpanus, & alij quidam recentiores amplexi, tenuerunt, mundum bis mille ante legem, bis mille ſub lege, & bis mille poſt legem duraturum eſſe. Hanc Lactantij, Originis, Irenæi & aliorum opinionem refutat, & temeritatis arguit Ioſe

Ioſephus Acoſta in tractatu ſuo de nouiſſimis temporibus lib. 1. c. 3. Chriſtus enim Dominus noſter ſciſcitantibus diſcipulis ſuis hoc tempus, reſpondit, Non eſt veſtrum noſſe tempora, & momenta temporum, quæ pater poſuit in poteſtate ſua. Act. c. 1.

§ 23. Mors Velox Et Inopina.) Dies mei velociores fuerunt, quàm à textore tela ſuccidicur. Iob. c. 7.

Textor filum ſubtegminis à telæ margine ad marginem incredibili velocitate, miraque dexteritate coniectum in ſiniſtram, momento reijcit in dexteram: Talis itio & reditio fili textorij, ſimilima eſt vitæ humanæ, viciſſitudine dierum & noctium, bonorum & malorum, quibus in hac vita ſubiecti ſumus, conſideratà. Pineda ad d. c. 7. Iobi.

Dum reſpicimus (quod aiunt) verſamusque nos, immortalitas aderit. Seneca.

§ 24. Mors Et Dies Svpremvs.) Dies Domini ſicut fur in nocte, ita veniet, ad Theſal. 1. c. 5.

Si ſciret Pater familias, quà horà fur venturus ſit, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Matth. c. 24.

Vigilate, quia neſcitis diem, neque horam. Matth. c. 25.

O mors, quam amara eſt memoria tua homini, habenti pacem in ſubſtantia ſua. Eccl, c. 41.

O

O Mors triſte malum, miſeris mortalibus, ô mors
Quantum fellis habes? quantis mœroribus angit
Mentio ſola tui, florentem rebus opimis,
Florentemq; ætate virum, & bene corpore ſanum.
Menzelius.

25. FINIS HOMINIS INCERTISSI: Neſcit homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiu tur hamo, & aues laqueo comprehenduntur: ſi capiuntur homines in tempore malo, cum extem plo ſuperuenit. Eccleſ. c. 41.

Notum fac mihi Domine finem meum, & nu merum dierum meorum, vt ſciam quid deſit mi Pſal. 38.

26. VANITAS AVGVRVM.) De vanit Aſtrologorum ſeu augurum Iudiciariorum, (na rales enim, & ex cauſis naturalibus coniecturant non omnino reijciuntur) qui euenta futura de ca bus humanis, veluti de vita & morte hominis præ ſagia iactitant, operà dignum eſt, videre & ſequ R.dum P. Leſſum Theologum Louanienſem c. 45 lib. 2, De ſuperſtitione, vbi facta talia tam conſu lentium quam conſultorum, inter peccata mortife ra numerat.

27. MORS OMNIBVS STATVTA.) Statutum eſt omnibus hominibus mori. Hebr. 9.

Quis eſt homo, & non videbit mortem?

Omnia tempus habent, tempus eſt viuendi, & tempus moriendi. Eccleſ. c. 3. Quid

Quid fles? quid optas? perdis operam.
Deſine fata Deum flecti ſperare precando,

Eo ibis, quo omnes ibunt, nullum ſine exitu iter. Videatur Senecæ ep. 77. quæ inſignis eſt, & digna, quæ ab omnibus mortalibus ſæpius legatur.

Ad mortem omnis iſta, quæ in foro litigat, in theatris deſidet, in templis precatur turba, diſpari gradu vadit. Senec. in conſol. ad Helu. 1.

Si quis opes poſſidens forma præcellat cæteris, & in certaminibus fortiter ſe gerens, oſtenderit robur, meminerit, quod membra circumfert mortalia, quod finem omnium bonorum aditus eſt. Pindarus allegatus ab Eraſmo in Adagio Homo Bulla.

Scito fato conſtitutum eſſe omnibus mori.

28. CROESVS ET IRVS MORTVI.) Anaxagoras & Socrates, cum mortis ſententiam per nuncios accepiſſent; Iam olim (reſponderunt) iſtam ſententiam æquè in Iudices, atque in nos tulit natura.

Argentum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Eccleſ. 5.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumq́ turres. Horat.
Æqua tellus

Pauperi.

Pauperi recluditur,
Regumq́ pueris. Horat.

Moritur ſutor, eodem modo & Rex. Menand.

In hoc natus eſt homo, vt vita defungatur. Sen. Ep. 12.

Mors per omnia it: qui occîdit, ſequitur occiſum. Idem ep. 93.

Incertum eſt, quo te loco (& tempore) mors expectet: Itaque tu illam omni loco expecta, Sen ep. 12.

Vndecunque ad inferos vna via eſt, nulli aliena Patria mortuo. Seneca.

29. LEX NATVRÆ.)

Stat ſua cuiq́ dies, breue & irreuocabile tempus
Omnibus eſt vitæ. Virg.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur vrna: ſeriùs ocyùs
Sors exitura. Horat.

30. MORS OMNIBVS ÆQVA.) Vnus eſt omnibus introitus ad vitam, & ſimilis exitus. Sap. 7.

Omnes morimur, & quaſi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. 2. Reg. c. 4.

Prima æquitatis pars eſt Æqualitas: Quis queri poteſt, ſe in ea eſſe conditione (puta mortis obeundæ) in qua nemo non eſt? Sene. Ep. 30.

Nemo tàm imperitus eſt, vt neſciat ſibi quandoque moriendum eſſe: tamen cum mors

prope

prope acceſſerit, tergiuerſatur, tremit, plorat. Sen. Ep. 27.

Charontis vnda ſcilicet omnibus,
Quicunq; terræ munere veſcimur,
Enauiganda, ſiue Reges,
Siue inopes erimus coloni. Horat.

31. Homo Cinis.) Extinctus cinis erit corpus noſtrum. Sap. 2.

Et quæ veneraris, & quæ deſpicis, vnus exæquabit cinis. Sene. in conſol. ad Mar.

32. Pavcitas Salvandorvm.) Filioli, (dicebat Chriſtus ad diſcipulos ſuos Mar. 10.) quàm difficile eſt diuiti, & habenti poſſeſſiones intrare in regnum cœlorum: difficilius quàm camelum tranſire per foramen acus.

Anguſtus admodum trames eſt, per quem Iuſticia hominem deducit ad cœlum: hunc (tramitem) tenere non poteſt, niſi qui fuerit expeditus & nudus: via mortis latiſſima eſt, Lactantius lib. 7. inſt. diuin.

Pauci læta arua tenemus, reſpondit Anchiſes filio ſuo Æneæ, apud Virg. lib. 6. Æneid.

De hac paucitate ſaluandorum videatur Zodiacus Chriſtianus Anno 1618. Monachij editus, in coronide, poſt duodecimum ſignum prædeſtinationis electorum, & ſcriptorum in libros vitæ, de quibus in Apocal. Iohannis. Vide inferius nu: 73.

Alphon-

Alphonſus Arragoniæ Rex, interrogatus, quæ res omnes homines æquet, Reſpondit. Cinis.

Σῶμα γὰρ ἐκ γαίας ἔχομεν καὶ πάντες ἐπ' αὐτὴν λυόμενοι κόνις ἐσμέν. Hoc eſt.

Corpus enim ex terra habemus, & omnes ad ipſam ſoluti puluis vel cinis ſumus.

Πάντες ἴσοι νεκροί: Ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει. hoc eſt.

Omnes æquales mortui, animis verò Deus dominatur. Phocilid.

33. OPVM APPETENTIA.

Quid vici proſunt? quidue horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani, ſi metit Orcus?
Grandia cum paruis non exorabilis auro?
Ergo hominum genus incaſſum, fruſtraq; laborat
Semper; & in curis conſumit inanibus æuum,
Nimirum quia non cognouit, quæ ſit habendi
Finis, & omnino quo adcreſcat vera voluptas.

Lucanus.

34. HONORES AVLICI PERICVLOSI.) Mæcenas, quem conſtat apud Auguſtum Cæſarem omnia potuiſſe, dicere ſolebat, Ipſam altitudinem in Aulis attonare, hoc eſt, vt Lipſius ad Senecæ Epiſtolam. 19. interpretatur; percutere, & quaſi tonitru quatere, quam Epiſtolam legant, qui primos honores in aulis affectant, & cum alia multa vetera & recentia exempla, tum verò illud Seiani ſemper ante oculos habeant, qui ſub

Tiberio vno quaſi momento, vitâ & omnibus honoribus exutus, turpiſſimo mortis genere cum filia & omnibus ſuis vitæ finem fecit, de quo Tacitus lib. 5. Annalium, & Cardinalis Baronius in Annalibus ſuis in fine Anni Chriſti. 33. n. 48.

Bene igitur Poëtarum prudentiſſimus Horatius.

Beatus ille qui procul negotijs,
Forumq́; vitat, & ſuperba Ciuium
Potentiorum limina.

Viue tibi, quantumq́; potes, præluſtria vita,
Sæuum præluſtri fulmen ab axe venit. Ouid.

Plura & notatu digna vide apud Lipſium in ius defenſionis poſthumæ c. 1.

35. LVXVRIA.) Noli auidiùs eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper omnem eſcam: in multis enim eſcis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vſque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Eccleſ. c. 37.

Inter plures cauſſas longæuitatis Patrum antiquorum prioris mundi, non vltimam, ſed facile Principem fuiſſe Abſtinentiam à carne & varietate ac pluralitate ciborum & potionum, refert Auguſtinus Torniellus in Annalib. ſuis ſub anno mundi. 1656. fol. 94. n. 7.

Qui continet ſe intra naturalem modum, paupertatem non ſentiet: qui naturalem modum exce-

di t

dit, eum in ſummis opibus paupertas ſequetur. nec. in Conſol. ad Heluiam.

36. GVLA ET LVXVS.) Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Pſal. 5.

Copia ciborum ſubtilitas intellectus impeditur. Senec. ep. 15.

Ad maiora me natum exiſtimo, quàm vt ventri mancipium fiam. Senec, Ep. 65.

Ventri obedientes non hominum, ſed animalium loco numerantur. Idem. Ep. 59.

Abſtine à cibis, aquam pota aliquando, omnium appetitum cohibe, vt mox etiam recte, & rationabiliter poſſis appetere, Epictet. & Sen. ep. 18

Infœlices luxorioſi, qui non intelligunt maiorem famem, quam ventrem habere. Sen. ep 89. ſub finem.

Dij boni, quantum hominum vnus venter exercet? Senec. ep. 95.

37. LVCTVS EXTREMVM GAVDIORVM.) Extrema gaudij luctus occupat, prou. c. 14

Ita Dijs placitum, voluptati, vt mœror comes conſequatur. Plaut.

Citò nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit & tranſit, & pœne antequàm veniat, aufertur. Sen. de vita beata.

Bellum in media pace conſurgit, & auxilia ſecuritatis in metum tranſeunt. Sen. ep. 92.

Inter placidiſſima terror exiſtit, Sen. ep. 92.

In ipſis voluptatibus cauſæ doloris exoriuntur. Sen. ep. 91.

Voluptas tunc, cum maximè delectat, extinguitur. Sen. de vita beata.

38. Vita Vapor Et Fvmvs.) Quid eſt vita noſtra? vapor ad modicum durans. Iacob. 4.

Spiritus hominis diffundetur, tanquàm mollis aër, & tranſibit vita noſtra, tanquàm veſtigium nubis, & ſicut nebula diſſoluetur, quæ fugata eſt à radijs ſolis. Sap. 2.

Soluimur vt nebulæ, ſurgens vt in aëra fumus,
Et veluti ſolui ſole pruina ſolet.
Rumpimur vt ſtipulæ rapido carpuntur ab igne,
Nil niſi viuendo puluis & vmbra ſumus.
Vnde igitur faſtus venit? vnde ſuperbia nobis?
Quos fatum poſt tot triſtia triſte rapit?

39. Homo Stvpa Et Favilla.) Aſſimilatus ſum fauillæ. Iob. 30.

Quomodo ſi quis rumpit filum de ſtupa tortum ſputamine, cum odorem ignis acceperit, ſic vita eſt hominis. Iob. 15.

Sicut fauilla, quam turbo diſpergit. Iob. 22.

Erit fortitudo veſtra, vt fauilla ſtupæ. Iſa. 5.

40. Vita Hominis Ventvs.) Memento quia ventus eſt vita mea, & non reuertetur oculus meus vt videat bona. Iob. 7.

Recor-

Recordatus eſt, quia caro ſunt, ventus vadens & non rediens. Pſal. 77.

Homo ventus eſt, & nil aliud quam vmbra. Sophoc.

41. HOMO INSTAR ARANEÆ.)Sicut telæ aranearum, fiducia eius Iob. 8.

Tabeſcere fecit ſicut araneam animam meam. Pſal. 38.

Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur. Pſal. 89.

42. HOMO PVLVIS ET VMBRA.)Puluis es, & in puluerem reuerteris. Gen. 3.

Dies hominis ſicut puluis prætereunt. Pſal. 145

Vmbræ tranſitus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuerſio finis noſtri. Sap. 12.

Quò pius Æneas, quo Tullus diues & Ancus,
Puluis & vmbra ſumus. Horat.

43. SOMNIVM EST VITA NOSTRA.) Velut ſomnium auolans, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Pſal. 75.

Sicut ſomniat eſuriens & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua eſt anima eius: ſic etiam qui ſomnians bibit. Eſa. 29.

Nihil inanius vmbra: videtur enim eſſe aliquid, cum nihil ſit: At hoc quoq; reperit inanius quid Pindarus, nimirum vmbræ ſomnium, vt nemo poſſit dicere, hic eſt aliquis, neque rurſus, hic eſt nullus, ob ſubitam rerum humanarum immutationem. Eraſm. in d. prouerb. Homo bulla.

Philo Hebræus. Quid eſt homo? phantaſma temporis.

44. CVRÆ HOMINVM INANES.) Peccatori dedit Deus afflictionem & curam Eccleſ. 2.

Vita noſtra ſicut nebula diſſoluitur, quæ fugata eſt à radijs ſolis, & calore eius aggrauata. Sap. 22.

Quiſq; ſuos patimur manes, ſua quemq; remordet
Cura. Virgil.

Scandit æratas vitioſa naues
Cura, nec turbas equitum relinquit,
Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro. Horat.

45. SPES HOMINVM FALLAX.) O fallacem homium ſpem, fragilemque fortunam, & inanes noſtras contentiones, quæ in medio ſpacio franguntur, ſæpè & corruunt, & ante in ipſo portu obruuntur, quàm portum conſpicere potuerunt. Cicero.

Quotquot viuimus, & quam diu viuimus, omnes diuerſa præſentibus, & contraria expectatis, aut ſperamus, aut metuimus, aſſiduò natantes inter ſpei, metuſque fluctus. Vellei: Paterc.

46. CALAMITAS RVRALIS.) Quidquid longa ſeries, multis laboribus, multa Dei indulgentia ſtruxit, vel vnus dies ſpargit & diſſipat. Sen. ep. 92

47. HOMO NIHIL.) Nihil ſunt dies mei. Iob. 7. Subſtantia mea tanquàm nihil ante te, Pſal. 38.

Omnes

Omnes gentes quaſi non ſunt coram te, & quaſi nihilum & inane reputatæ ſunt. Eſa. 40.

Ex nihilo facti ſumus, & poſt hac erimus, quaſi non fuerimus. Sap. 2.

Qui ſe putat aliquid eſſe, cum nihil ſit. Paul. ad Galat. 6.

48. MVNDVS ET OMNIA VANITAS.) Vniuerſa vanitas omnis homo viuens, vané conturbatur omnis homo, Tota igitur ſubſtantia apud Deum eſt. Pſal. 38.

Vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Pſal. 90.

Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Eccl. c. 2. 3.

49. OPVM CVPIDITAS.) Tu dies noctesq́ cruciaris, cui non ſat eſt, quod eſt, & ipſum quod habes, ne diuturnum ſit futurum, times: neque enim vnquàm expletur aut ſatiatur cupiditatis ſitis, neque ſolum ea, quæ habes, libidine augendi cruciaris, ſed amittendi metu. Cicero.

Cupiditati nihil ſatis eſt, naturæ parum. Hæc enim homini nihil, quod neceſſarium faciebat, fecit operoſum. Sen. ad Heluiam.

Præter opum deſiderium, omnium rerum eſt ſatietas.

Κακῶν μέγιςον ἐν βροτοῖς ἀπληςία

Maximum malorum hominibus, inexplebilis cupiditas, Menander.

Hi ſunt, quos Horatius inter magnas opes inopes appellauit, de quibus Eraſ. in Adag. Tantali pœna.

50. VERA PAVPERTAS.) qui non quæſita, ſed acquirenda computat, pauper eſt, quippe cui parum eſt, quod habet, ſed plus cupit. Sen. ep. 27.

Multis ad philoſophandum obſtitêre diuitiæ; paupertas expedita eſt, ſecura eſt. Sen. ep. 17.

Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumq; fames. Horat.

Non qui parum habet, ſed quid plura cupit, pauper eſt. Quid refert, quantum in arca, quantum in horreis lateat? quantum paſcat, aut fœneretur, ſi alieno imminet? ſi non acquiſita, ſed acquirenda concupiſcit. Sen. ep: 2.

51. VERÆ DIVITIÆ.) Habentes alimenta, & quibus tegamur, contenti ſumus. 1. Timoth. 6.

Sint mores ſine auaritia. contenti præſentibus. Ipſe enim dixit, non te derelinquam, neque deſeram. Paul. ad Hebr. c. 13.

Ἀρκεῖσθαι παροῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Contentus ſis præſentibus, & alienis abſtinens.

Cui ſua non videntur ampliſſima, licet totius mundi ſit dominus, miſer eſt, Sen. ep. 9.

Non eſt beatus, qui ſe non putat eſſe: Cui

cum paupertate bene conuenit, diues eſt, Sen. ep. 1.

Modus diuitiarum primus eſt, habere quod neceſſe eſt: proximus quod ſat eſt: Animus enim eſt, qui diuites facit.

Cui ſatis eſt, quod contingit, nihil amplius optet. Horat.

Proprium hoc eſt Beati, præſentibus, qualia cunque ſint, contentum eſſe, ſuis gaudere, nec maiora domeſticis cupere. Sen. de vita beata. c 6 Lipſ. Manuduct: lib. 3. diſſert. 5.

52. DIVITIÆ, FALSÆ ET PERICVLOSÆ.) Quid prodeſt homini, ſi vel totum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Marc. 16.

Qui volunt diteſcere, incidunt in tentationem & laqueum, & cupiditates multas, ſtultas & noxias, quæ demergunt homines in exitium, & interitum: radix ſiquidem omnium malorum eſt, ſtudium pecuniæ. 1. Timoth. 6.

Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias multas peccatoris. Pſal: 36.

Multis diuitias parâſſe, non finis miſeriarum eſt, ſed mutatio. Sen. ep. 17.

Vt diteſcas, ne feſtines, ne citò pauper fias. Nemo diues citò euaſit, ſi iuſtus fuerit. Menander.

Interea pleno cum turget ſacculus ære,

E 5 *Creſcit*

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit,
Et minùs hanc optat, qui non habet. Iuuenal.

Cupiditati cæcæ tria adiuncta ſunt, vel perpetua comitantur vitia. ἀσχημοσύνη: ἀμετρία: ἀκαιρία. hoc eſt. Indecorum, immodicum, intempeſtiuum. Lipſ. ad. ep. Sen. 16.

Licet precioſa quæque (puta aurum, argentum, omnium nationum lapides precioſi, familia numeroſa, mulæ & equi ſagini, omnes vnius coloris) congerantur, nunquàm explebunt animum inexplebilem. Sen. in conſol. ad Helui. c. 11.

Multa petentibus
Deſunt multa: bene eſt cui Deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu. Horat.

53. EXEMPLA MOVENT.) Longum iter eſt per præcepta, breue & efficax per exempla: Homines minùs ſenſu & auribus, quam oculis credimus. Sen. ep. 7.

Segnius irritant animos, demiſſa per aures,
Quàm quæ ſunt oculis commiſſa fidelibus. Horat.

54. AVRI ET HONORVM FAMES.) Quoſcunque in medium fortuna protulit, quicunque membra & partes alienæ potentiæ fuerunt, horum gratia viguit, domus frequentata eſt, dum ipſi ſteterunt, poſt ipſos citò memoria defecit. Sen. ep. 21.

Abſtrahunt à recto diuitiæ, honores, potentiæ, & cætera, quæ opinione noſtra cara ſunt, precio vilia. Sen. ep. 81.

Id

Digitized by Google

Id agere debemus, vt irritamenta vitiorum, quam longiſſimè profugiamus. *Sen.* ep. 52.

55. MALIGNITAS MVNDI.) Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & Superbia vitæ. 1. Io. 2.

Omnes in viam ſuam declinauerunt, vnuſ quiſque ad auaritiam ſuam, à ſummo vſque ad nouiſſimum. Eſa. c. 56.

56. SENECTVS NON CONTEMNENDA.) Inter alias impiorum voces, quæ à ſapiente c... numerantur, eſt etiam illa: non reuereamur canos multi temporis.

Ex paruis Hierichontis pueris, qui egreſſi ciuitatem illudebant prophetæ Heliſæo ſeni, montem ægrè aſcendenti, acclamantibus: Aſcende calue Aſcende calue, vrſi duo ex vicino ſaltu erumpentes, quadraginta & duos pueros laniauerunt. 4 Regum. c. 2.

57. LVXVS EVROPÆVS.) Vini vſum præ alijs Europæ gentibus Germanis antiquis, maximè ijs, qui paulo longiùs à ripa, hoc eſt, Rheno degebant, rariorem fuiſſe, videre eſt apud Tacitum: Importato vino, ſicut etiam peregrinis menſis & ferculis, Germanis interdictum fuiſſe, teſtatū reliquit Cæſar in ſuis commentarijs lib. 4. & 6. Quantū hodie à prædicto vſu non ſolū potandi, ſed & veſtiendi receſſum ſit, dum ab vltimis terrarum partibus,

quibus ſol & oritur, & occidit, omnis generis illecebræ, tàm in veſtibus, quàm in conuiuiorum apparatibus importentur, perniciosà & notorià experientià conſtat, & ad dedecus nobiliſſimæ nationis reſtat.

Conuiuiorum & veſtium Luxuria ægræ ciuitatis indicia ſunt. Sen. Ep. 114.

Id quod vnum toto agimus animo, nondum perfecimus, vt peſſimi eſſemus: adhuc in proceſſu vitia ſunt. Sen. de natural. quæſt. lib. 7. c. 31. vbi de deprauata luxuriæ, impudicitiæ, leuitatis & corporum politurà, cæterorumque vitiorum conſuetudine, quæ tum temporis Romæ vigebant, illa depingit, quæ in hodiernos Europæ mores optimè quadrant, & malorum impendentium præſagia eſſe videntur.

58. Germanorvm Vetervm Cvltvs.) De veterum Germanorum cultu & veſtiendi conſuetudine, ita Cæſar in Comment: belli Gall. lib. 6. pellibus (inquit) aut paruis rhenonum tegumentis vtuntur, magna corporis parte nuda.

Tacitus de moribus Germanorum: Gerunt (inquit) & ferarum pelles, proximi ripæ (hoc eſt Rheno) negligenter, vlteriores exquiſitiùs, vt quibus nullus per commercia cultus. Eligunt feras, detracta velamina ſpargunt maculis, & pellibus bellua-

rum,

rum. Sarmatæ fluentibus, Germani ſingula membra exprimentibus veſtibus vtebantur.

59. Svperbia Mvndi.) Cum aliquando in publico Græcorum conuentu Seni cuidam honorato ad ſynedrion paulo tardius venienti Lacedemonij aſſurgerent, Athenienſibus ſuo ſe loco nihil mouentibus, natum eſt prouerbium, Athenienſes docere quid honeſtum, & quid ſit faciendum, Lacedæmonios facere & ſeruare:

60. Ivdicivm Particvlare.) Vita defunctos ſtatim & Recta, hoc eſt, in continenti; adeoque in ipſo deceſſus ſui momento, ſententiam ſuam, vel damnationis, vel ſaluationis auffer-re, exemplo diuitis epulonis, & pauperis Lazari, item Latronis cum Chriſto crucifixi, docemur.

Quod Dionyſius Carthuſianus in illo libello, ſeu colloquio cum Fratre, de particulari Iudicio animarum deducit & indubitatum facit.

Facile eſt coram Deo in die obitus retribuere vnicuique ſecundum vias ſuas. Eccleſiaſt. cap. 11.

Quid egeris, tunc videbis, quando animam ages. Sen. Ep. 26.

Reiecta igitur, & dudum confutata eſt illorum opinio, qui piorum hominum ſpiritus, qui corpore ſoluti, nulla purgatione egent, non rectà & ſtatim ad fruendam beatitudinem, quæ in clara Dei viſio-

viſione ſita eſt, admitti, ſed vſque ad vltimum Iudicij diem, in quibuſdam abditis receptaculis, vbi nec Deum videant, nec beati dici poſſint, ſeruari aſſeruerunt. Quem errorem refutatum videre licet, apud Cardinalem Bellarminum in ſeptimæ partis controuerſia generali, quæ eſt, de ſanctis lib. 1. c. 1. Et Genebrardum Theologum Pariſienſem in ſua Chronologia ad annum mundi. 1327.

61. IRA DEI.) Qui ſine ira Deum eſſe credunt, diſſoluunt omnem Religionem, ſine qua aut immanitate belluis, aut ſtultitia pecudibus adæquantur, Lactantius de ira Dei. c. 22. in quo toto libro, Deum malis iraſci, & ergà bonos gratia commoueri, luculenter declarat.

Scitote eſſe Iudicium. Iob. c. 19. in fin. Errare noli: eſt apud inferos Iudicium, quod faciet Deus omnium Dominus, cuius nomen admirabile. Philæmon.

62. FACTA VERBIS RESPONDEANT.) Non eſt Philoſophia vulgare artificium, nec oſtenſioni paratum, non in verbis, ſed in factis eſt. Ante omnia enim videndum eſt, an philoſophià in vita profeceris. Sen. epiſt 16.

Verba rebus probanda. Maximum hoc eſt officium Sapientiæ, & Iudicium, vt verbis opera concordent. Sen. ep. 20.

Turpiſſimum eſt, quod nobis obijci ſolet verba Philo-

Philoſophiæ, non opera nos tractare. Idem. ep. 24.

Mendacium incongruum eſt, & ineptum, non in opere, ſed in labijs habere bonitatem. Lactantius.

63. Insipiens.) Dixit in corde ſuo non eſt Deus. pſal. 13.

Propter quod irritauit impius Deum? Dixit in corde ſuo, non requiret. Pſal. 8.

Dixerunt impij: Quomodo ſcit Deus? & ſi eſt ſcientia in excelſo? Pſal: 72.

Saduceorum ſecta tenebat, non eſſe reſurrectionem, neq; angelum, neque ſpiritum. Act. c. 25.

Apud antiquiſſimos philoſophos, qui ante Socratem floruerunt, nulla fuit dubitatio, quin ſit Deus, cuius prouidentia omnia regantur. Primus extitit tempore Socratis Prothagoras, qui auſus fuit dicere, ſibi non liquere, vtrùm eſſet aliqua Diuinitas, nec ne. Quæ diſputatio eius adeo impia, & contra veritatē, & Religionem iudicata eſt, vt & ipſum Athenienſes expulerint ſuis finibus, & libros eius in concione, quibus hæc continebantur, exuſſerint.

Multis poſt annis ibidem (Athenis) extitit quidā Diagoras, qui nullū omninò Deum diceret, ob quā ſententiā nominatus eſt ἄθεος Lact. de ira Dei. c. 9.

Et Ariſtoteles, Impietatis poſtulatus, vt de Dijs malè ſentiens, in Chalcidem Eubeæ oppidum profectus mortifero epoto veneno, perijſſe traditur. Vide P. Andreā Scotū, de comparata vita Areſtotelis, &

E 8 Demo-

Demoſthenis, Olymp. 114. Anno 3. quo ambo hæc Græciæ lumina extincta fuerunt, relictâ poſt ſe immortali nominum ſuorum memoriâ.

Veteres Philoſophi veritatis ſacrarum literarum ignari, de pœnis Infernalibus fabuloſa perſuaſione crediderunt, vel ſaltem vtilitatis gratia (vt nimirum homines metu pœnarum in officio continerentur) Vulgo inculcârunt, ſcriptisq; ſuis ſignatum reliquerunt, per fluuium Lethæum, errorem animæ, obliuiſcentis maieſtatem creationis ſuæ, Vitæque beatæ: per Phlegetontem, ardores irarum, & cupiditatum: per Achærontem, dictorum factorumque in hac vita pœnitentiam, quæ plerumque actiones imprudenter inſtitutas ſequitur: per Cocytum, quidquid hominem in luctum, lachrymasque compellit: per ſtygem, gurgitem odiorum, quæ homines inter ſe exercent, intelligendum eſſe. Vide Macrob. in ſomnium Scipionis. lib. 1. c. 10.

Ex Epicuri ſchola eſt, pœnas infernales non eſſe vllas: à Poëtis tantum vtilitatis gratia iuuentum eſſe, quod Lactantius lib. 7. c. 7. & alijs in locis confutat.

64. FATVM, vel, CASVS.) Nota eſt antiquorum Philoſophorum altercatio, vtrum fato, an caſu, an Dei prouidentia Mundus regatur: Stoici fato, Epicuræi Caſu, Socratici & Platonici Deo diſpo-

ſponente omnia fieri aſſerebant: Deo libenter parendum, fortunæ contumaciter reſiſtendũ, Deum ſequendum, Caſum ferendum eſſe. Videatur Seneca Epiſt. 16. & ibi Lipſius, & in Phiſiologiæ ſuæ lib. 1. c. 10. cum aliquot ſequentibus.

Arrianus ad Epictetum lib. 1. c. 12. ſic habet: de Dijs, ſunt (puta impij & inſipientes) qui negant vllum Numen: Sunt qui eſſe concedant, ſed ignauum, incurium, & nulli rei prouidere: Sunt tertij, qui & eſſe, & prouidere admittunt, ſed n niſi magnis & cœleſtibus, terrenorum autem nulli: Quarti & cœleſtibus, & terreſtribus, ſed vniuerſis duntaxat, non autem ſingulis & vnicuique ſeorſim: At quinti, inter quos Vlyſſes & Socrates (intellige Homerum, Socratem & Platonem) aſſetunt, ſtatuuntque ſe clàm Deo nihil ne mouere quidem poſſe. Plura in hanc ſententiam qui volet, videat Lipſij allegata. lib. 1. Phiſiologiæ.

65. De Deo.) Qui Deum eſſe, eumque omnia ſapientiſſime regere & curare, auſi fuerunt negare, illos non modo non fuiſſe philoſophos, ſed ne homines quidem, Lactant. lib. 7. capi 9. grauiter diſputat, eosque confutat. Sanè ſi Lactantius in confirmandis noſtris tam paratus fuiſſet, atque in deſtruendis alienis, vix ſuo æuo circa annum Domini 320. ſub Conſtantino Magno ſibi parem habuiſſet, teſte Hieronymo, de Scriptoribus Eccleſiaſticis & epiſt. 13. & 124.

Deum vnum, bonum, præſcium futuri, & potentem eſſe mali auertendi, & boni conferendi, hominemque αὐτεξούσιον, hoc eſt liberum ſui arbitrij, ſuæque poteſtatis à Deo inſtitutum & formatum, ac proinde hominem ipſum non Deum, perditionis ſuæ cauſſam eſſe, & auctorē, Tertullianus aduerſus Marcionem lib. 2. à capite 5. vſque ad finem illius libri, & paſſim aduerſus Simonianos & Valentinianos hæreticos grauiſſimè defendit, & Iacobus Pamelius, Theologus Louanienſis doctiſſimus, articulum illum de libero hominis arbitrio contra neotericos ad dictum cap. 5. Tertulliani inſigniter declarat.

Deus cuſtos, rectorquè eſt vniuerſi, animus ac ſpiritus, mundani huius operis. Dominus & artifex, cui nomen omne conuenit: Ipſe enim eſt totum, quod vides, totus ſuis partibus inditus, & sè ſuſtinens vi ſua. Seneca. Natural. Quæſt: lib. 2. c. 45.

66. PECCATOR MISERESCENS SVI.) Miſerere animæ tuæ, placens Deo, & contine, & congrega cor tuum in ſanctitate eius. Eccleſ. c. 30.

Egredimini de medio Babylonis populus meus, & ſaluet vnusquiſque animam ſuam, ab ira furoris Domini. Hierem. c. 51.

67. MEMORIA NOVISSIMORVM.) In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima, & in æternum non peccabis. Eccleſ. 7.

Gens

Gens abſque conſilio & prudentia : Vtinam ſaperent & intelligerent nouiſſima. Deuter. 32.

Nil ſic hominem reuocat à peccato, quàm frequens mortis cogitatio. Auguſt.

Tota vita ſapientis, mortis eſt meditatio. Plato.

Nihil tàm æquè tibi profuerit ad temperantiam omnium rerum, quam frequens cogitatio breuis æui, & huis incerti. Sen. ep. 114.

Mortem ſemper præ oculis habendo vitan hanc tranſigere debemus. Lucian. in Charont.

Annos æternitatis ſemper in mente habe. Pſ. 76

Nunquàm ſatis dicitur, quod nunquàm ſati diſcitur, quibuſdam remedia monſtranda, quibuſdam inculcanda ſunt. Sen. ep. 27.

Nihil ad rem pertinet, quo loco & tempore deſinas viuere, Tantum bonam clauſulam impone Sen. Ep. 77, omnino in fin.

68. IVDICII ASSIDVA RECORDATIO.) Quidquid ago, ſiue comedo, ſiue bibo, ſemper vox illa ſonat in auribus meis, ſurgite mortui, venite ad Iudicium. Hieronym.

69. FRÆNVM PECCATORVM.) Quando te inuitat appetitus ad peccandum, cogita extremum Iudicium. Baſil.

Ira furor breuis eſt, animum rege, qui niſi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu compeſce catenis.
Horat.

70. Cogita Mori.) Ita te obſerua & alloquere, ac ſi dies ille laturus ſententiam de omnibus vitæ annis venerit: Quidquid facies, reſpice ad mortem. Sen. epiſt. 114.

Nulla res magis ad extirpanda vitia prodeſt, quàm cogitatio mortalitatis: ſibi quiſque vt alteri dicat, quid iuuat tanquàm in æternum genitos breuiſſimam ætatem diſſipare? Sen. de ira. lib. 3.

Erit quandoque terminus rebus humanis, cum partes terræ interire debuerint, aboleriquе funditus. Sen. natur. quæ. lib. 3. c. 29. Lipſ. Phyſiolog. lib. 2. c. 20. & 21.

Deſinet ira (ſicut etiam alia vitia) & erit moderatior, qui ſciet ſibi quotidie ad Iudicium veniendum eſſe. Sen.

Magna nobis, ſi diſſimulare non volumus, neceſſitas probitatis, cùm ante oculos Iudicis cuncta cernentis agamus. Boët. in Proſa vlt: lib. 5. de conſol.

71. Ivdicivm Extremvm Et Generale.) Horrorem extremi Iudicij nec linguæ hominum effari, nec mens humana cogitando capeſſere poteſt, de quo Euangeliſtæ Matth. 24. & 25. Marc. 13. Luc. 21. & 23. ibi: Dicent montibus, cadite ſuper nos, & collibus, operite nos. S. Ioan. in Apocal. c. 6. ſub. fin. Addantur his quæ Lactantius lib. 7. c. 16. ſcribit vbi illud Sibyllæ allegat.

Σάλ-

Σάλπιγξ οὐρανόθεν φωνὴν πολυθρήνον ἀφίσει,
Tuba è cœlo luctuoſam vocem emittet.

Cauſas quare Deo placuerit, tametſi in particulari iudicio, de quo ſupra nu. 60. ſuam quiſque ſententiam vitæ vel mortis acceperit, nihilominus poſt finem mundi generale iudicium exercere, vide apud Ioſephum Acoſtam de nouiſſimis temporibus lib. 1. c. 8.

71. Deo Omnia Manifesta.)
ἔστιν ἡ πρόνοια ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ, καὶ πανταχοῦ.
Eſt prouidentia priuatim, & publice, & vbiq; Clemens Alexandrinus.

Non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu Dei, omnia enim nuda & aperta ſunt oculis eius, ad quem nobis ſermo. Ad Hebr. 4.

Non vniuerſo hominum generi ſolum, ſed etiam ſingulis à Dijs Immortalibus conſulitur, ac prouidetur. Cicero lib. 3. De natura Deor.

Conditor orbis ex alto cuncta intuetur,
Quæ ſunt, quæ fuerint, veniantque,
Vno mentis cernit ictu:
Verum hunc poſſis dicere ſolem. Boet.
de conſ. lib. 5. metro. 3.

Deus nouit omnia, non ſolùm quæ fuerunt & ſunt, ſed etiam futura, & ſingulares cuiuſque motus, animum inſpiciens intrinſecùs omnium & ſingulorum, æternam habens intelligentiam, & quod in

in theatro fit ſenſim, ſcilicet inſpiciendo, circumſpiciendo, conſpiciendo, hoc in Deo ſimul fit, & aceruatim. Omnia enim & ſingula intuetur vna applicatione, quam Græci μίαν πϱοβολὴν vocant. Hinc Ægyptij oculos ex pretioſiſſima & perſpicaciſſima quaque materia fabricabant, & in templis Dijs ſuis conſecrabant, tacitè ſignificantes, quòd Deus omnia omninò videt. Hæc ex Clemente Alexandrino refert opt. & Doctiſs. Dom. Albertus Hungerus, nuper Proconcellarius vniuerſitatis Ingolſtadianæ, in aureo illo ſuo precum Chriſtianarum libro. ca. 10. metro. 3. ex Cyrillo.

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γινόμενα.

Oculus Iuſtitiæ omnia, quæ facta ſunt, fiunt & futura ſunt, videt.

Ὀξὺς θεοῦ δ᾽ ὀφθαλμὸς εἰς πάνθ᾽ ὁρᾷν.

Acutus Dei oculus ad res omnes cernendas. Menand.

Deus ab æterno cuncta proſpiciens prouidentiæ cernit intuitu, & ſuis quæque meritis prædeſtinata diſponit. Boët. Proſ. 2. lib. 5. Plura, ſi libet, videre licet, apud Lipſium, de Conſtantia lib. 1. c. 13. & 14. & Phyſiol. lib. 1. c. 11.

73. De Stylo Ferreo.) Stylo ferreo ſcripta ſeu notata eſſe in libris ſacris illa intelliguntur, quæ perpetuo ſunt manſura, omnibus mutationibus exempta. Sic illud in Iob. ca. 19. Quis mihi

mihi det, vt exarentur in libro ſtylo ferreo? Sic Hierem. cap. 17. peccatum Iudæ ſcriptum eſt ſtylo ferreo.

Sic tres Parcæ FATI amanuenſes, ſcribæ vel Secretariæ à poëtis finguntur, ſtylo ferreo vel etiam adamantino decreta Dei immutabilia adnotare, & in libros vitæ & mortis omnia & ſingula referre. Delebo (inquit Dominus. Deutor. c. 22.) illum, qui mihi peccauerit, de libro vitæ. Pſal. 68. & Apoc. c. 20.

74. ASSESSORES VLTIMI IVDICII.) Amen dico vobis, quod vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cum ſederit filius hominis in ſede Maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos, ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael. Matth. 19.

Quæ de Æaco, Minoë & Rhadamanto Poëtæ fabulantur, vulgo nota ſunt.

75. MILLE MILLIA.) Millia millium miniſtrabant illi, & decies centies centena millia aſſiſtebant ei, Iudicium ſedebat, & libri aperti ſunt. Dan. c. 7.

76. VALLIS IOSAPHAT.) Conſurgent & aſcendent gentes in valle Ioſaphat: quia ibi ſedebo, vt iudicem omnes gentes in circuitu: Ioël. c. 3.

77. PRÆDESTINATIO.) Spectator cunctorum Deus, viſioniſque eius præſens ſemper

Æternitas, cum noſtrorum actuum futura qualitate concurrens, bonis præmia, malis ſupplicia diſpenſat. Boët. l. 5. de conſol. proſ. vlt. ſub fin.

Altiſſima eſt ſcientia & prouidentia Dei, attingens à fine vſque ad finem fortiter, & diſponens omnia ſuauiter. Sapient. c. 8.

78. Sententia Extremi Ivdicii.) Multi ex his qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt: alij in vitam æternam, alij in opprobrium, vt videant ſemper, &c. Dan. c. 12.

Ibunt hi (maledicti & damnati) in ſupplicium æternum, iuſti verò in vitam æternam, Matth. 25.

79. Fvriæ Infernales.) Furias tres, Megæram, Alecto, & Theſyphonen, examinatrices conſcientiarum & commiſſorum delictorum executrices ſtrenuas, faciunt Poëtæ, ſignificare volentes, à Dijs odio & punitione perſequendos homines malos, ſine intermiſſione. Phurnutius in explicatione fabularum Poëtarum, allegatus quoque à R. P. Pontano. in lib. 6. Æneid. pag. 1470. in princ.

80. Non Tardandvm.) Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diē; ſubitò enim venit ira illius, & in tempore vindictæ, diſperdet te. Eccleſ. c. 15.

Definit eſſe remedio locus, vbi quæ fuerunt vitia, mores fiunt. Sen. ep. 39. in fine.

Maxima

Maxima vitæ iactura dilatio eſt, illa primum quemque extrahit diem, illa eripit præſentia, dum vlteriora promittit. Sen.

Qui omnes dies tanquam vitam ordinat, nec optat craſtinum, nec metuit. Senec. de vita beata.

Maximum viuendi impedimentum eſt expectatio, quæ pendet ex craſtino, Seneca.

Alexander Magnus interrogatus, quomodo tot & tam magnas res, tam celeriter & fælicitei geſſerit, reſpondit, ὀυδὲν ἀναβαλλόμενος, hoc eſt nihil differendo, Alciatus refert in problematis.

81. NON DORMIENDVM.) Venit tempus, prope eſt dies occiſionis. Eccleſ. c. 7.

Quid inter cedere & venire diem differat, Iureconſultis notum eſt, ex L. Cedere diem. ff. De verb. ſignif.

Venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. Ioan. ca. 5.

Scitote, quia hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. S. Paul. ad Rom. 13.

Hi iam verè viuere, & animo frui videntur, qui alicui negotio intenti, præclari facinoris aut artis ſuæ famam quærunt. Salluſt.

Omnes horas complectere; ſic fiet, vt minus ex craſtino pendeas, ſi hodierno manum inieceris, dum

dum differtur, vita tranſcurrit: Omnia aliena ſunt, tempus tantum noſtrum. Sen. ep. 1.

Inter ſpem, curamq́, timores inter, & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum. Horat.
Tu quamcunq́ Deus tibi fortunauerit horam,
Gratâ ſumme manu, nec dulcia differ in annum.

Interrogatus Muſonius, quiſnam optime diem extremum claudere poſſit? qui (inquit) poſtremum ſibi diem ſemper inſtare propoſuerit. S. Maximus.

82. VIA ANGVSTA AD COELVM.) Intrate per anguſtam portam: quia lata porta eſt, & ſpacioſa via, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt, qui intrant per eam. Matth. 7.

Contendite intrare per anguſtam portam, quia multi (dico vobis) quærent intrare, & non poterunt. Luc. 13.

Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Matth. 20.

Non eſt iuſtus quiſquam, non eſt intelligens, non eſt requirens Deum, omnes ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat bonum, non eſt vſque ad vnum. Pſal. 13. Paul. ad Rom. 13. Eſa. c. 56. in fine. vide ſuperius, numero. 32.

83. TIMOR DOMINI.) Deum time & mandata eius ſerua, hoc eſt enim omnis homo. Eccleſiaſtes cap. vlt.

Corona ſapientiæ, Timor Domini: Timor Domini expellit peccatum: nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Eccl. c. 1. & 2. per totum. Ti-

Timor Dei ſolus eſt, qui cuſtodit hominum inter ſe ſocietatem, per quem vita ipſa ſuſtinetur, munitur, gubernatur. Is autem timor auferetur, ſi fuerit homini perſuaſum, quod iræ ſit expers Deus, quem moueri & indignari, non modo cum iniuſta fiunt, communis vtilitas, ſed etiam ratio ipſa & veritas perſuadet. Lactan. de ira Dei. ca. 12. Adde, quæ ſuperius nu. 61. & 65.

84. TRIA IVRIS PRÆCEPTA.) Honeſtè viuere: neminem lædere: ſuum cuiq; tribuere.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo (per intellectum) & in tota anima tua (per voluntatem) & in tota mente tua (per memoriam) Hoc eſt maximum & primum mandatum, ſecundum autem ſimile huic, diliges proximum tuum ſicut te ipſum. In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet, & prophetæ. Matthæi 22.

85. FATVM AGNOSCE.) Quod Græcis ab ordine & perpetua ſerie cauſarum inter ſe connexarum, εἱμαρμένην, id latinis (teſte Cicerone lib. 1. de diuinat: & Priſciano) placuit FATVM nuncupare, à fando, tanquam dictum, iuſſum, & decretum diuinum, quo omnia fiunt, reguntur & curantur. Recte igitur fatum vox Dei & ſanctio diuinæ MENTIS à Lipſio indigitatur: Nam nomen FATI, ſicut etiam PROVIDENTIÆ (ex qua FATVM naſcitur, ſeu FATI antecedens eſt) DEO ipſi

ipſi conuenit, ita vt qui DEVM, qui eſt cauſa cauſſarum, à quo omnia ſuſpenſa ſunt, FATVM & PROVIDENTIAM appellent, non errent, neque peccent, iuxta Senecam Natural: Quæſt: lib. 2, cap. 45, Per FATVM igitur DEVS & diuina prouidentia hôc loco intelligatur. Alia de FATO, quatenus illud æternæ mentis ἀῤῥητὸν ϗ ἀκατάληπτον, inexplicabile & incomprehenſibile conſilium eſt, puta quare Deus Iacôbum amauit, Eſau ôdio habuit, quare in die ſupremæ neceſſitatis, duobus in lecto vno, vel in vno eodemque piſtrino repertis, vnus aſſumetur, alter relinquetur, hæc, inquam, non ſunt huius loci & inſtituti huc tranſſcribere: Theodidactis & Theologis, tanquam ſcrutatoribus ſcripturarum, hæc debentur. Sufficiunt nobis illa, quæ Iuſtus Lipſius, exactiſſimus ille rerum omnium ſcitu dignarum & vtilium indagator, in aureo illo Politicorum ſuorum lib. 1. c. 4. & Phiſiolog. lib. 1. c. 12. & ſequentibus aliquot, præſertim c. 17. ſub finem, & ante hos in lib. 1. De Conſtantia à cap. 14. vſque ad 21. compilauit, vbi explicatis veterum Philoſophorum & Orthodoxorum Eccleſiæ Patrum Sententijs, duo ſalubriter monet. Prius quid fatum Chriſtianorum differat à Stoico: alterum à curiosà Fati indagatione cauendum eſſe, tanquam à re ancipite, periculi plenà. Videatur idem Lipſius in defenſione ſua poſthuma. c. 10.

86. SPES ET FIDVCIA IN DEVM.) Reſpicite filij nationes hominum & ſcitote, quia nullus ſperauit in Dominum & confuſus eſt. Eccl. c. 2.

Vnicum eſt inter homines, Deumq; commercium, SPERARE ET DEPRECARI: Animæ humanæ deſtitutæ & priuatæ hoc commercio, in extremam incidunt ſeruitutem, quippe vitijs deditæ, rationis propriæ poſſeſſione cadunt, ſua quodammodo propria libertate captiuæ. Boëthius in fine lib. 5. de conſol.

87. VOLVNTATIS HVMANÆ CVM DIVINA VNIO ET CONFORMITAS.) Vt voluntas Domini, ſicut in cœlo, ſic etiam in terra fiat, à Chriſto Domino noſtro, non ſolum docemur, Matth. c. 7. Luc. c. 11. verum etiam eiuſdem exemplo in paſſione ſua Deum patrem ſic orantis: non mea, Pater, ſed tua voluntas fiat, informamur.

Ab agnitione igitur prouidentiæ diuinæ: à firma in Deum ſpe & fiducia: denique à voluntatis noſtræ cum diuina vnione & conformitate, tranquillitatem, adeoq; beatitudinem hominis dependere, ſanctorum virorum doctrinis & exemplis, quibus pleni ſunt libri & ſacræ omnium temporum hiſtoriæ, admonemur. Conſtitui (inquit Epictetus) & conformaui voluntatem meam, voluntati diuinæ: vult me febricitare? & ego volo: aliquid aggredi? volo. potiri? volo. non potiri? nolo. mori?

ſolo. Videantur illi, qui ad cap. 77. & 78. Epicteti & in his præcipue ſimplicius commentati ſunt, & Ianus Bernartius Mechlinienſis, doctiſſimus nuperrimus commentator Boethij in proſam 2.am & vltimam lib. 5, de conſol.

88. AVREA CATENA HOMERI.) Hæc catena Homeri, quem Macrobius omnium diuinarum adinuentionum, tanquam fontem & originem merito admiratur, paſſim apud ſcriptores, ſingulariter apud eundem Macrob. in Som. Scip. 1. c. 14. celebratur, quæ catena nihil eſt aliud, quam inueſtigabilis illa cauſſarum ſeries & connexio, quà ſupera cum inferis, diuina cum humanis, per voluntatem Dei & hominis, inexplicabili Dei conſilio colligata ſunt, & cohærent, vide Lipſium de Conſtantia lib. 1. cap. 14.

89. CVRIOSITAS.) Altiora te, ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ne ſis curioſus. Eccleſ. c. 3.

Qui maieſtatis eſt Scrutator, opprimetur à gloria, prouerb. c. 27.

Noli altum ſapere, ſed time. Paulus. Ad Romanos c. 11.

In arduis & abſtruſis iſtiusmodi quæſtionibus, veluti an, quid, & qualis ſit Deus, an. & quid ſit eius prouidentia & prædeſtinatio, quid fatum,

ſatum, quid neceſſitas, & in ſimilibus quæſtionibus vir bonus & pius debet animum ſuum gubernatori vniuerſi ſubmittere, & ſicut boni ciues legi ciuitatis parere, in cauſas vero legis & quid legislatoris animum ad aliquid ſtatuendum mouerit, non inquirere. Arrianus ad Epictetum lib. 1 cap. 12.

Curioſitatibus iſtiusmodi, quas Deos quoque odiſſe ſcribitur, obuiam eundum eſt per patientiam & conſtantiam.

90. Scala Iacobi Patriarchi. Videtur Homerus. Iliad. lib. 8. catenam ſuam auream ex Moiſis ca. 28. Geneſ. ſumpſiſſe, & ſcalam illam, quâ in terris poſitâ, & ad ſummum cœlum, vſque ad Deum ipſum pertingente, Iacob lapidi incubans, & altum dormiens, vidit angelos aſcendentes & deſcendentes, tanquam nuncios inter Deum & Homines, in catenam auream mutaſſe Videatur R.us admodum & doctiſſimus P. Benedictus Pererius in d. ca. 28. Geneſ. in tert. diſp. vbi tandem prouidentiam, qua Deus res humanas non ſolum coràm intuetur, ſed etiam curat & moderatur, per Moiſem primùm, & poſt illum, ſi non etiam ex illo, per Homerum ſignificatam eſſe haud obſcurè innuit.

91. Angeli Cvstodes.) Pertinent eodem, & ad iſtam ſcalam Iacobæam faciunt, quæ in libro

de

de Deo Socratis. Apuleius, vt philoſophus Platonicus (quem in illo libro egregie præſtitit, alioqui non boni nominis ſcriptor) commemorat de diuinis medijs poteſtatibus, quæ inter ſummum æthera, & infimas terras interſitæ, deſideria hominum & merita ad Deum referunt, inter terricolas & cœlicolas, hinc precum, inde donorum repræſentatores, qui vltro citroque portant, hinc petitiones, inde ſuppetias, ceu quidam vtrinque interpretes & ſalutigeri. Per hos cuncta cœleſtium voluntate, ſed prædictarum diuinarum poteſtatum obſequio & operà & miniſterio dirigi.

Ibidem idem Apuleius, Ex ſublimiore (inquit) ἐυδαιμόνων copià, Plato autumabat ſingulis hominibus in vita agenda teſtes & cuſtodes ſingulos additos, qui nemini conſpicui ſemper adſint, arbitri omnium, non ſolum actionum, verum etiã cogitatorum: ac vbi vità reddità migrandum eſt, eundem illum, qui nobis præditus fuit, raptare & trahere, veluti cuſtodiam ſuam ad iudicium, atquè illis in causà dicendà aſſiſtere: ſi quæ comentiatur, redarguere, ſi quæ vera dicat, aſſeuerare, prorſus ipſius teſtimonio ferri ſententiam. Hæc ex Platone Apuleius. Idem ferè Arrianus ad Epictetum lib. 1. c. 12. Deus (inquit) procuratorem vnicuique addidit genium cuiusque, illumq; illi cuſtodem tradidit, & tali quidem, qui nec dormiat, nec decipiatur.

Quid

Quid de Angelo cuſtode clarius? quic . . tius? plura, ſi libet, videantur apud Lipſium Ph. log. lib. 1. diſſertat. 19. & 20. vbi de Genijs bo & malis, eorumque officijs & effectibus mu lta, Platonem, Apuleium, & alios ſacræ & profanæ Phi loſophiæ Patres allegans.

92. Deo Fidendum.) Conſultiſſimum eſt, vt qui ad veram beatitudinem, animique tran quillitatem, non ſolum in hoc mundo, ſed etiam in futuris ſæculis aſſequendam aſpiramus, illud S Petri Apoſtoli conſilium, vel potius præceptum ſequamur. Satagite (ait ille in ep. ſua. 2. c. 1.) vt per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis.

Quin etiam Seneca & Epictetus, quamuis ambo ſtoiciſſimi, ad cœleſtis Numinis auxilium in aduerſis, & huius mundi procellis, tanquam ad ſacram anchoram confugiendum eſſe ſuaſerunt. Vota talia (inquit Seneca Ep. 10.) ſuſcipe; Roga Deum bonam mentem, bonam valetudinem animi: deinde corporis: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat, ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.

Idem Seneca Epiſt. 107. illud Cleantis Philoſophi commendat.

Duc me parens, celſiq; Dominator Poli,
Quocunq; placuit, nulla eſt parendi mora,
Adſum impiger.

 Ex

Seneca Epictetus in ſuo Enchiridio cap. 77. In quouis incepto (ait) hæc optanda ſunt, Duc me, ô Iupiter (Deus) & tu fatum (voluntas & prouidentia Dei) eò, quo à vobis ſum deſtinatus: ſequar enim alacriter. Quid hoc eſt aliud, quam quod nos quotidie oramus. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra?

93. GENIO SEV ANGELO BONO PARENDVM.) Plato autumauit, ſingulis hominibus in vita agenda teſtes & cuſtodes ſingulos additos, & prudentis, ſapientiſque hominis eſſe, ad quæcunq; vel agenda vel metienda animum ſuum formare, & ſcire debere, nihil præ cuſtode ſuo, nec intra animum, nec foris eſſe ſecreti, quin omnia teſtis ille, & cuſtos prædictus curioſè participet, omnia viſat, omnia intelligat, in ipſis penitiſſimis mentibus vice conſcientiæ diuerſetur. Hic (Genius ſeu angelus bonus) prorſus cuſtos, ſingularis Præfectus, domeſticus ſpeculator, proprius curator, intimus cognitor, aſſiduus obſeruator, indiuiduus arbiter, inſeperabilis teſtis, malorum improbator, bonorum probator, ſi ritè animaduertatur, ſedulo cognoſcatur, religioſè iuſtitiâ & innocentiâ colatur, in rebus incertis proſpector, in dubijs promotor, in periculoſis Tutator, egenis opitulator erit, qui tibi queat, tum in ſomnis, tum

in

ſtri ſignis, tum etiam fortaſſis coràm, cum
ſtulat, mala aueruncare, bona proſperare
ſublimare, nutantia fulcire, obſcura cl
cunda regere, aduerſa corrigere. H
ad verbum ex Apuleio in d. lib. de De
tis, in quo omnino Platonicus eſt. Pl
vero, vt multa alia, quæ diuinitatem
vnde diuinus merito appellatur, ſic hanc qu
cognitionem, De angelis, ſeu bonis Genijs,
libris Moſaicis & Propheticis hauſiſſe & didiciſ
plus quam veriſimile eſt. In confeſſo enim e
Platonem, poſtquam myſteriosa dogmata P
thagorica in illa Italiæ parte, quæ olim magn
Græcia, poſt & etiam nunc Calabria vocatur, d
diciſſet, inde in Ægyptum tranſmiſiſſe, vbi cum
Vatibus ſeu ſacerdotibus Memphiticis, & Hier
politanis diu multumque conuerſatus, non ſolu
de Philoſophicis & Naturalibus, ſed etiam de D
& diuinis multa didicit, & ad Græcas ſcholas ſecum
aſportauit. Quis enim omnium hominum homin
(verba ſunt Lipſij hac ipſa de re agentis, in lib.
Phiſiologiæ cap. 19. in fine) illa, quæ Plato de Deo
de Angelis, & alijs diuinis ſcripſit, ſuggeſſiſſet, a
ſuggerere potuiſſet, ſacrorum noſtrorum arca
ſic alludentia & vicina? Creditur Plato in prædi-
cta Ægyptiaca peregrinatione ſacra Biblia legiſſe,
& ex Ieremia Propheta, qui plus minus annis 220.

-ibi aliquot ſupra quadraginta annos, ve-
)eo & diuinis doctrinam tradidit, & poſt
it, illa quæ paulo ante ex libris Moſaicis &
)auidicis relata ſunt, didiciſſe, & in libros
ıliſſe.

Angelis ſic habet textus Moſaicus, Exodi.
cce ego mitto angelum meum, qui præce-
, & cuſtodiat in via, & introducat in locum,
n paraui.

Et pſalmo. 90. Angelis ſuis (ait Regius pro-
ıeta) mandaui de te, vt cuſtodiant te in omnibus
js tuis.

94. VIRTVS LABORE COMPARAN-
A.) Heſiodus.

ῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα. hoc eſt.

. nte virtutem vero ſudorem Dij poſuerunt
mmortales: longa vero & ardua via eſt ad ipſam,
. rimumq; aſpera: vbi vero ad ſum̄um ventū fuerit,
acilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

Lucilius ita:

Virtutem voluere Dij ſudore parari,
Arduus eſt ad eam, longusq; per ardua tractus,
Qui primùm eſt aſper: ſed vbi alta cacumina tangis,
Fit facilis, quæ dura prius fuit inclyta virtus.

Mox

Μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.
Laborent neceſſe eſt ijs, qui fortunati eſſe
Menander.

95. Animvs Indvrandvs.) Ind
dus eſt animus, & à blandimentis voluptatum
ge abſtrahendus. Sen. ep. 52.

Nihil pulchrius conſuetudine, quâ qui
conſummato, & ad quietem nocturnam ſe rec
ens, animum ſuum ita examinat: Quod malu
tuum hodie ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte
melior es? Sen. lib. 3. de ira, de Sextio hoc referen
& commendans.

96. Vervm Et Falsvm Gavdivm.
Vt Iuſtum pro Vero, ita viciſſim Verum pro Iuſto
tam à poëtis, quam ab alijs authoribus vſurpari,
Doctiſſimus Pater Iacobus Pontanus lib. 12. Æneid.
ante nu. 695. oſtendit, Auguſtanæ Editionis.

Vera virtus gaudium præſtat perpetuum & ſe
curum: ſi, quod obſtat, nubium modo interuenit,
quæ infra feruntur, nec vnquam diem vincunt.

Quod verum & vnicum ſit gaudium homini
ſapientis, quod item falſum viri ſtulti, pete ex Sen
Ep. 59. & ex Lipſij Manuduc. lib. 3. ca. 5. & præci-
tato patre Pontano ad illud Virgilij. lib. 6. Æneid.
Atq; vt ſupremam falſa inter gaudia noctem
Egerimus noſti.

Item ad illud eiuſdem Virgilij, Mala mentis
gaudia.

verum ex virtutum, ſic falſum gaudium um conſcientia naſcitur. Multum enim hominis conſcientiam, ſi credamus nos nſpectu Dei viuere: ſi non tantum quæ geur, videri de ſuper, ſed etiam, quæ cogitamus quimur, videri à Deo ſentiamus. Lactant. de Iel. ca. 1.

7. POENITENTIA.) Subinde conſidera, iam pulchra res ſit conſummare vitam ante morem; deinde expectare aliquam temporis ſui parem. Sen. ep. 32.

Improbarum voluptatum, etiam poſt illas, œnitentia eſt. Sen. ep. 27.

Corpuſculum hoc vanas ſuggerit voluptates, breues pœnitendas, & niſi magna moderatione temperentur, in contrarium ituras. Sen. ep. 23.

Metanæa perpetua comes occaſionis oblatæ, ed neglectæ. Hæc Metanæa, quæ ſe Deam fingit, ita de ſe gloriatur.

Sum Dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas,
Nempe vt pœniteat, ſic Metanæa vocor.

Vide Eraſmum in prouerbio. noſce te ipſum.

99. TARDA RESIPISCENTIA.) Vtinam de vita beata non in conſpectu mortis ageremus. Sen. ep. 68.

Nam qui peccatum moriens dimittit, & ipſa

In

In ſerum tempus differt admiſſa fateri,
Non tam dimittit, quam dimittatur ab ipſis
Alcimus Poëta.

Sero animus ad per ;[illegible]alorum patientiam pericula inſtruitur: non putaui hoc futurum: [illegible] quam hoc euenturum credidiſſem: quare aut non? Cuiuis poteſt accidere, quod cuiqu[illegible] teſt. Sen. de tranquill. vitæ.

Serum eſt cauendi tempus in medijs mal[illegible] Sen. in Thyeſte.

Hoc tibi citra diem mortis præſta, vt morian tur ante te vitia. Sen. ep. 27.

99. SENECTVS ELEMENTARIA.) Q[illegible] in primis florentis ætatis ſuæ annis, quando crine flaueſcunt, caro niteſcit eburnea, oculorum gem mis facies roſea decoratur, valetudo corporis vire ſubminiſtrat, & ætas iuuenilis longioris vitæ ſpa cium repromittit: quando viget ratio, vigen etiam corporis ſenſus, viſus acutior, auditus prom ptior, inceſſus rectior, vultus iucundior: qui in hac (inquam) ætate ſe domant, & Deo ſociant, ta les offerunt Deo hoſtiam viuentem & immacula tam. Audiat hæc ſenûm ſera conuerſio, quibu ex defectu ſenectutis aures obturantur, oculi tu[illegible] bantur, ipſi in ſe deficiunt. Hi non offerunt agnum immaculatum, ſed, vt ita dicam, porcum cruen tatum. Hugo de S. Victore.

pis & ridicula res eſt elementarius ſenex, primum incipiens diſcere: iuueni paran-, quod ad vitam beatam pertinet, ſeni vten-. Sen. ep. 36.

Male viuunt, qui ſemper viuere incipiunt: am viuere tunc incipiunt, cum deſinendum. Quidam ante viuere deſierunt, quam incipe- Sen. ep. 23.

Fœda eſt virorum leuitas, quotidie noua vitæ undamenta ponentium, nouas etiam ſpes incho-antium. Quid turpius eſt, quam ſenex viuere in-cipiens? Sen. ep. 13.

Satis multum temporis ſparſimus, incipiamus in ſenectute vaſa colligere. Sen. ep. 19.

100. Agnosce: Dole: Emenda.) Symbolum eſt Sereniſſimi, optimi & religioſiſſimi Ducis Wilhelmi Quinti; qui poſtquam vtramque Bauariam ab anno 1579. vſque ad annum 98. ſingulari prudentia & fœlicitate gubernauit, diuerſis templis & collegijs religioſorum, Viduarum, Virginum, Orphanorum, aliorumque pauperum domibus ex ædificatis & fundatis, abdicato gubernandi onere, eodemque in Sereniſſimum Maximi-ianum, tali patre digniſſimum filium, inter quinq; natu maximum, paternarum Virtutum omnium, præſertim Religionis & Iuſtitiæ (quæ propria ſunt Principum ornamenta) æmulum & ardentiſſimum imita-

imitatorem, non ſolum conſentientibus applaudentibus ampliſſimæ patriæ Statib lato, ſecutus exempla multorum Regum dum, aliorumque magnorum & piorum tumque virorum, vitam beatam in hoc mun ditantium, relictis omnibus impedimentis nunciatis diuitijs officijs & voluptatibus, in ſummam vſq;, quà hodieque pijſſimus ſe ceps viget, ætatem egit, & adhuc agit, vt viue ſciat & mori, vt in ſimili loquitur Seneca de vi breuitate.

101. Apvm Indvstria.) Debemus im tari apes, quæ vagantur, & flores ad mel faciendu idoneos carpunt, deinde quidquid attulêre, d ſponunt, ac per fauos digerunt. Sen. ep. 84.

102. Formicæ Prvdentia.) Vade a formicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſc ſapientiam, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æſtate cibum ſibi & congregat in meſſe, quod comedat, prouerb. c. 6. & 30.

Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt, qu autem ſtertit æſtate, filius confuſionis. prouerb ca. 10.

103. Nihil æquè mirandum, quam cum homines & cupiunt optime viuere, & ſciant non alia re, quam animo viui, nec fieri poſſe, quin, ſi optime

-mus colendus ſit, tamen animum ſuum
t. Apuleius de Deo Socratis.

(Regnum Coelorum.*)* Primùm regnum Dei, & omnia adiicientur vobis. *6.*

-es optimas non magno parabiles ſugere, de-
-ſt. Sen. ep. *5.*

Sapiens non amat diuitias, ſed mauult, non animam illam Gazam, ſed in domum recipit: on reſpuit poſſeſſas diuitias, ſed contemnit. Sen. e vitæ breuit. Diuitiæ ſi affluunt, nolite cor apponere. Pſal. *61.*

Vt æterna cœleſtis theſauri præmia capere poſſimus, quam primum amittendæ ſunt huius præſentis vitæ illicibiles voluptates, quæ animas hominum pernicioſiſſima ſuauitate deliniunt. Lactant. lib, *7.* ca. *27.*

105. Stulta Memoria.*)* Stulte, quid tibi prodeſt memoria iſta, quam poſt mortem hic relinquis, ſi, vbi es, torqueris, vbi non es, laudaris? Chryſoſt.

Quæ ſtultitia eſt, illic relinquere theſauros, vnde exiturus es, & illuc non præmittere, quo iturus es? Illic ergo ſubſtantiam tuam colloca, vbi patriam habes perpetuam. Chryſoſt.

Οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαιμόνων πράγματα?

O qualia ſunt infelicium & miſerorum hominum ſtudia? Lucian. in Charon, Gens

Gens ſine conſilio &
ſaperent & intelligerent, & nouiſſi·
Dominus iudicabit populum ſuun. Deut

106. NOTVS DE) Deo cogniti ſu
quorum nomina, vt electorum, in libro vi
viuentium vel iuſtorum ſunt deſcripta, de
Exodi. ca. 20. Ioſue. ca. 10. 2. Regum ca
68. ad Philipp. ca. 4. in Apocal. Ioan. ca. 3. 20
& 21.

107. NOTVS SIBI.) Per notionem ſu
ipſius proximo itinere ad beatitatem veram, tam
temporariam, quam æternam perueniri, integri
tractatibus ſuper illud, γνῶθι σεαυτὸν, Noſce te
ipſum, docemur. Macrob. in Somn. Scip. lib. 1.
c. 9, ex Iuuenal. De cœlo (inquit) deſcendit γνῶθι
σεαυτὸν. Videatur Eraſmus in prouerb. Noſce te
ipſum: vbi inter reliqua ſcitu digniſſima, etiam hoc
monet, nihil eſſe difficilius, quam noſce ſeipſum,
& nihil facilius, quam alios admonere ſeu repre-
hendere. Collectis ab Eraſmo adde Epiſtolam Se-
necæ. 50. vbi de Harpaſte, vxoris ſuæ fatua agit,
ſuum ſibi quemque fatuum eſſe demonſtrans. Vi-
deatur & Lipſius lib. 3 cap. 3. Phiſiologiæ, vbi co-
gnitionem, ſicut etiam ignorantiam ſui, circa tria
verſari ex Platone docet; Nimirum circa opes, &
honores: circa corpus: & circa animam.

108. MORS

IORVM.) Qui ſe vitijs & [illegible]inauerit, voluptatique ſeruierit, æternam luet pœnam. Cicero allegaclat. lib. 7. c. 10. vbi de duabus, quæ hopoſitæ ſunt, vijs, quarum altera eſt animæ, corporis, & de duabus mortibus, quarum vna ad corpus, altera ad animam.

ἐν ᾅδου δύο τρίβους νομίζεται·
μίαν δικαίων, χ᾽ ἑτέραν τῶν ἀδικαίων. Hoc eſt,
Nam ad inferos (intellige poſt mortem) duæ ſunt
Viæ: vna iuſtorum, altera iniuſtorum. Phocylid.

Vide ſuperius ad verbum PRÆDESTINATIO nu. 77.

Illi mors grauis incubat,
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur ſibi. Horat.

Scimus vt impios
Titanas, immanemque Turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco. Horat.

109. IVGVM DOMINI.) Tollite iugum meum ſuper vos: iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Matth. 11.

Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum. Deut. c. 30.

Omnium virtutum tutela facilior eſt: vitia magno coluntur. Sen. de ira l. 2.

110. OMNIA CVM DEO.) Omnia poſſum in eo, qui me confortat, S. Paulus ad Phil. 4. Non

n eſt difficile præ
dſit. S. Hilarius.
Qui voluntati De
ipuè exaudiunt. I
11. ARBITRI ... TAS.
ſub te eſt, & tu ... aberis illi.
A recta ratione, quæ eſt anima omn
c. Erit autem lex: diſtinct. 4.) alienum poſitam eſſe ei, qui obſequium legi debitum non habeat in ſua poteſtate: & rurſum, quomodo comminatio mortis transgreſſioni legis adſcribetur, ſi non & contemptus legis in arbitrij libertatem homini deputabitur? Tertull. aduerſus Marcionem lib. 2, ante nu. 5. vide ſuperius in verbo. Prædeſtinatio. num. 77.

Manet ergo mortalibus intemerata arbitrij libertas, vnde nec iniquæ ſunt leges, ſicut diuinæ, ſic & humanæ, quæ ſolutis omni neceſſitate voluntatibus pœnas præmiumque proponunt. Boetius lib. 5. de conſolatione. proſa vltima, ſub finem. Vide quæ ſuperius ex Tertulliano nu. 20. & inferius nu. 118. allegata ſunt.

112. RELIGIO.) εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος θεός. Ad iuſtas præces non obſurdeſcit Deus.
τόλμη δικαίᾳ καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Conatum iuſtum etiam Deus adiuuat. Menand.
θεὸν σέβου, καὶ πάντα πράξεις εὐθέως.

Deum

R.ARE s

proſpere ſucce...

...ſui iuris affectus, v
...unque ſibi imper
...inuit ... dam, alij Venere,
...iumore inter ... e corporibus. Sen.

... eſt difficile, cuius ſibi ipſa mens patien-
tiam indicit. Seneca.

Vim temperatam Dij quoque prouehunt
in maius: ijdem odêre vires
Omne nefas animo mouentes. Horat.

113. PIETAS AD OMNIA VTILIS.) Ad omnia vtilis eſt pietas, promiſſionem habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ. 1. Tim. c. 4.

Tunc (intellige, quando ante ibit faciem tuam iuſtitia tua) inuocabis, & dominus exaudiet, & ſanabit, & dicet: Ecce adſum. Eſa. 58.

Non ſunt Dij faſtidioſi, non inuidi, admittunt, & aſcendentibus manus porrigunt.

Miraris homines ad Deos ire? Deus ad homines venit. Nulla ſine Deo mens bona eſt. Sen.

Nullus diuina ſorte infortunatus nimium triſtetur: forſan enim naſcituri boni occaſio fuerit. Menand.

Non triſtabit iuſtum, quicquid illi acciderit: impij autem replebuntur malo. Prouerb. ca. 12.

Con-

vere ſunt illi
uano, & alijs i ... nominantur
gio ſtudio carnis conſtabat, nimirum ... πολυ...
& πολυφαγία: hoc eſt, in multiuorantia & multi...
bentia. Peruerſi difficile corriguntur. Eccleſ. 1.

115. ÆTERNITAS INCOMPARABILIS
Mille anni ante oculos domini, tanquam dies l...
ſterna, quæ præterijt. pſ. 89. Vide plura ſuperius verbo, Vita breuis, nu. 5.

... Exiſtimo, quod non ſunt condignæ paſſion... huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelab... tur in nobis. Rom. 8.

116. VITA ÆTERNA.) Melior eſt dies vn... in atrijs tuis ſuper millia. Elegi electus eſſe in dom... Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Pſal. 82.

117. LONGÆVITAS ANIMALIVM.) Ariſtoteli cum rerum natura exigenti (hoc eſt, expoſtulanti) minime conueniens ſapienti viro lis eſt, illam animantibus tantum indulſiſſe, vt illa vel ſena ſæcula edurent, homini verò in tam multa &

magna

101

ominum ad

let, Auguſtinu rniellum in An-
mun Anno 1656. fol. 94. Vide ſuperius,
35.

118. Anima Hominis.) Animam im-
ortalem eſſe, cum id à quo auulſa eſt, (quaſi pars
oto) ſit immortale, Pythagoras docebat, refe-
nte Laërtio inter dogmata Pythagorica.

Hominem ortum eſſe ad mundum contem-
andum & mirandum, nullo modo perfectum,
d particulam perfecti eſſe. Cicero lib. 2. de Naturâ
Deorum ſcripſit.

Lactantius lib. 7. c. 6. Idcirco (inquit) Mun-
us factus, t naſcamur: ideo naſcimur, vt agno-
ſcamus factorem Mundi, & noſtri, Devm: ideo
agnoſcimus vt colamus, & immortalitatem pro
mercede laborum capiamus.

Inter bonos viros & Deum amicitia eſt, con-
ciliante virtute: Seneca de prouidentia.

Horatius particulam diuinæ auræ vocat: Se-
neca non vno, ſed pluribus in locis partem Dei, &
diui-

., De C
..8.
Tertullianus
ortalem, allega
Quo ſenſu veli ... ne
is & philoſophis ... illis, præſertim
& Seneca, & antelos, à Pythagora, ... pa
cula quædam diuini ſpiritus vel auræ dicatur, p
tendum eſt ex Tertulliani lib. 2. aduerſus Marci
...em. c. 9. & in lib. de anima, ca. 11. ... x vtrobiqu
viden dus Iacobus Pamelius, comm... ntator Ter
tulliani, nimir umr on quaſi anima ... is pars ſit
materiæ & ſubſtantiæ diuinæ, quo ... ogene
& quidam alij Hæretici contenderunt, ſed quod a
nima Dei flatu nata, ſicut ex aura aurula quædam
oritur, ſic ex afflatu illo, de quo Gen: ca. 2. opera-
tiones quædam diuinæ per rationem, quà homo
omnibus alijs animantibus antecellit, præſtentur.

119. Homo Imago Et Similitvdo Dei.) Quam variè & diuersè hæc verba ex Gen. c. 2. à Doctoribus explicentur, videre eſt apud P. Pererium lib. 4. De creatione hominis, Quæſt. 1. folio Colonienſis editionis. 163. nu. 35. vſque ad 40. vbi ſex proprietates, quæ ex imagine & ſimilitudine Dei cum hominibus communicatæ ſint,

H com-

.e,
rio pollet,
diuinæ gra
ata Viſione Dei
antibus non ſo
cellit, ſed etia teſtate dominatur.
ſius.

Nihil eſt Deo ſimilius, quam vir animo perfe-
ctè bonus, qui tam hominibus cæteris antecellit,
im ipſe à Dijs immortalibus diſtat. Apuleius,
Deo Socr tis.

S rporibus humanis diuina ſparſa
, q us cultor excipit, ſimiles origini
robeunt? & pares his, ex quibus orti ſunt,
ſurgunt. Seneca. Ep. 73.

120. MORS PIORVM.) Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Apocal. c. 17.

Mors optanda Bonis, requies ea certa laborum.
Homerus.

Nemo lugendam mortem cenſet, quam immortalitas ſequitur. Seneca.

Dies ille, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis eſt. Seneca. Ep. 102.

Mors miſeriarum finis: contra iniurias vitæ, beneficium mortis habendum: Cogita quantum
bon

;;aas ai.

121. M

ce tibi mo

ors tulerit, poſ

Venientem

qui ſe ad illam di

Incorrup

mus, nec Deo

Deos malos non

Mors perfug

annos cum rugis

fructum quietis. M

atque miſerijs, cunct   dam

Quando annis in ſenectutem verg   itibus appr
pinguare cernis illum diem, quo tib ex hac vita ſi
migrandum, cogita, quam purus abſcedas, quam
innocens ad iudicem venias. Lact. l. 7. ca. vlt.

122. ANIMARVM IN COELVM REDITVS. Animus morientis, vnde exijt, redit. Animus maiore ſui parte illic eſt, vnde deſcendit, hæret ſemper origini ſuæ. Seneca. ep. 41.

Scit quò iturus ſit animus viri boni, qui, vndè venit, meminit. Sen. ad Heluit. in conſol.

Animus ex cœleſti ſpiritu deſcendit. Ibidem.

s illud v
itum, & ſus
etri in fin.
M.) Sicut canis,
ſic imprudens,
26.
RA.) Per pec-
Geneſ. 2. Paulus

Lactantius de vera

R IMMORTALE.)
er, vulture[illegible] tale iecur Tityonis aſſiduò
undentem, telligi voluerunt veteres, tormenta
malæ conſcientiæ, obnoxia flagitio viſcera interio-
rimantis, & ipſa vitalia indefeſsà admiſſi ſceleris
admonitione laniantis, tanquam fibris naſcentibus
inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis.
Macrob. in Som. Scip. lib. 1. c. 10.
Συνείδησις πλήττει τὴν ψυχήν.
Conſcientia eſt, quæ plagas animo infert. Menand.
Secura mens, quaſi iuge conuiuium. prouerb.
ca. 15.
Videatur Eraſ. in prouerb. Conſcientia mille
teſtes. *Con-*

Hinc me
Reſpiciunt, clauſ
128. POMA
magis magiſqu
ſentem copiam no.. vide..
egeſtatis mala in vber.at..
parta reſpicere, dum egent h
quos Tantali epulis ante ora poſit.. cruciar.
& ine..ia tabeſcere veteres poëtæ finxerunt. Ma-
crob. in Som. Scip. lib. 1. ca. 10.

129. PLANCTVS MALE MORTVORVM.) Quando ſuâ ſpe ſe falſos eſſe impij ſenſerint, tum illud, Eheu, frequens in ore, pariter & heu, & hui mihi. Lucian. in Charonte.

130. CHAOS INTER BEATOS ET DAMNATOS.) Eſt inter nos & vos (beatos & damna-

98 851629

rum non

[illegible]it enim ignem &
& ſentiant in æ-
diebus illis quærent homi-
nient eam, & deſiderabunt
[illegible] illis. Apoc. 9.
cent damnati montibus & petris: Cadite ſuper nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum. Apoc. ca. 6.

132. SPIRITVS CVM CARNE LVCTA. Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. ad Rom. 7. ſub finem.

Caro concupiſcit aduerſus ſpiritū, & ſpiritus aduerſus carnem. Hæc enim ſibi inuicem aduerſantur, vt non, quæcunq; vultis, illa faciatis, ad Gal. 5.

De